

gemeente Rheden

Datum vaststelling B&W:

7 juni 2022

Datum besluitvorming Raad:

5 juli 2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding en samenvatting	3
Opbouw en leeswijzer kadernota	3
Verwachte ontwikkeling financieel perspectief	3
Actualiteit	6
Programmaplan	6
2 Programma's.....	7
1 Economische ontwikkeling.....	8
2 Welzijn	13
3 Gebiedsontwikkeling	20
4 Duurzaamheid	27
5 Bestuur en Veiligheid	30
6 Overhead en algemene dekkingsmiddelen.....	33
3. Uitgangspunten en kaders	39
Algemene uitgangspunten	40
Uitgangspunten bij bepalen baten.....	41
Uitgangspunten bij bepalen lasten	43
Doorontwikkeling programmabegroting	46

1. Inleiding en samenvatting

Hierbij bieden wij u de Kadernota 2023 aan. Het college heeft met deze nota de volgende doelstellingen voor ogen:

- Het formuleren van de financiële kaders en uitgangspunten die gelden voor de begroting 2023 en meerjarenraming 2024 – 2026 binnen het bestaande beleid;
- Gezamenlijk koers bepalen om het financieel perspectief verder te verbeteren;
- Autonome ontwikkelingen:
 - Lopend beleid wordt voortgezet maar er is een verandering van kosten of inkomsten (bijvoorbeeld prijsstijgingen, veranderde wet- en regelgeving).
 - De gemeente heeft geen invloed op de wijzigingen en heeft geen of weinig keuzemogelijkheden.

Het uitgangspunt voor deze Kadernota is beleidsarm. Er zijn geen nieuwe (beleids-) initiatieven opgenomen. Met de uitwerking van het coalitieakkoord is geen rekening gehouden.

Het college legt uw Raad deze Kadernota ter vaststelling voor, waarmee uw Raad de kaderstellende functie uitoefent.

Opbouw en leeswijzer kadernota

1. Inleiding en samenvatting
2. Uiteenzetting per programma
Per programma is beschreven:
 - a. bestaand beleid
 - b. perspectief
 - c. autonome ontwikkelingen per thema
 - d. financiële ontwikkelingen
 - i. in de tabel financiële ontwikkelingen worden de autonome en overige ontwikkelingen financieel weergegeven.
 - ii. De toelichting daarop is daarna opgenomen.
3. Uitgangspunten en kaders voor het opstellen van de begroting 2023

Verwachte ontwikkeling financieel perspectief

Het financieel perspectief is ten opzichte van de Programmabegroting 2022 in de eerste en laatste jaarschijven verslechterd. Op basis van de huidige inventarisatie is er in 2023 sprake van een begrotingstekort van € 1,4 miljoen. In 2024 en 2025 zien we begrotingsoverschotten en in 2026 weer een tekort van € 2,9 miljoen.

Ten behoeve van de coalitiebesprekingen is op 22 april jl. aan de raad een overzicht verstrekt van het financieel meerjarig perspectief (2022-2025) naar de inzichten op dat moment. Het betrof een indicatief perspectief waarbij voorbehouden zijn gemaakt. Dit perspectief zag er als volgt uit:

Financieel meerjarig perspectief (oud)

Post (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Saldi conform Programmabegroting 2022	1.634	792	157	34
Positief saldo tgv algemene reserve	-1.634			
Netto-effect septembercirculaire	2.316	1.442	1.438	1.601
Beheerplan openbare ruimte (2e wijz.2022)	-149	-150	-150	-150
Netto-effect decembercirculaire	36	-42	-48	-47
Netto-effect meicirculaire 2022	pm	pm	pm	pm
Geactualiseerde saldi:	2.203	2.042	1.397	1.438

Op basis van de inventarisatie van diverse te verwachten uitgaven en inkomsten uit voorliggende Kadernota hebben we het financieel perspectief 2023-2026 bijgesteld. Zie onderstaande tabel.

Verwachte ontwikkeling financieel perspectief

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Primitieve begroting 2022 (inclusief amendement Hondenbelasting)	706	71	-52	-52
Wijzigingen tot 22-2-22	-150	-150	-150	-150
Structurele effecten jaarrekening 2021	-245	-245	-245	-245
Autonome ontwikkelingen	-120	2.279	2.492	-473
Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)	-1.572	-1.590	-1.890	-2.010
Perspectief na Kadernota	-1.381	365	155	-2.930

Bovenstaande tabel is in hoofdstuk 2 van deze kadernota per programma uitgesplitst.

Voor de jaarschijf 2023 zien we ten opzichte van het overzicht van 22 april jl. een nadelige aanpassing van het verwachte begrotingssaldo van afgerond € 3,4 miljoen (van € 2 miljoen voordelig naar € 1,4 miljoen nadelig). Deze aanpassing is op hoofdlijnen als volgt te specificeren.

Aanpassing jaarschijf 2023

Post (bedragen x € 1.000)	2023
Nadelig:	
Begroting 2022 amendement hondenbelasting	-86
Structurele effecten jaarrekening 2021	-245
Scalabor	-297
WMO maatwerkbegeleiding	-532
Salariskosten zorgdomein	-243
Indexering zorgkosten	-967
Omgevingswet	-750
Biodiversiteitsplan	-310
Connectie: loon- en prijsstijging	-505
Connectie: informatieveiligheid	-239
Salariskosten agv CAO-ontwikkeling	-1.180
MGR Sociaal Domein	-218
Groene Metropool	-225

Voordelig:	
Algemene uitkering (maartbrief 2022)	3.000
Overige mutaties per saldo nadelig:	-626
Totale aanpassing jaarschijf 2023:	-3.423

De betreffende afwijkingen lichten we in deze Kadernota nader toe bij de betreffende programma's.

In bovenstaande tabel 'Verwachte ontwikkeling financieel perspectief' constateren we dat er in de laatste jaarschijf 2026 sprake is van een fors begrotingstekort, namelijk € 2,9 miljoen. De gemeente Rheden is hierin niet uniek; veel gemeenten hebben te maken met een tekort in deze jaarschijf ('ravijnjaar 2026'). De oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat de kabinetsplannen niet verder reiken dan tot en met 2025. Het kabinet heeft aangegeven niet over het eigen graf heen te willen regeren. Voor gemeenten leidt dit tot en met 2025 tot hogere baten uit het gemeentefonds door met name hogere accessen en het opschorten van een omstreden bezuiniging, de opschalingskorting. Hierdoor zien gemeenten hun inkomsten tot en met 2025 stijgen, maar in 2026 vallen de baten sterk terug. In 2026 daalt de te ontvangen algemene uitkering (ten opzichte van 2025) met ruim € 4 miljoen.

Op rijksniveau wordt gewerkt aan een oplossing voor deze problematiek. Door de VNG wordt erop aangedrongen om zo snel mogelijk meer duidelijkheid hierover aan gemeenten te verschaffen.

De laatste jaarschijf 2026 is voor de provincie een officieel toetsingsjaar bij de beoordeling van de gemeentebegroting. Met onze provinciaal toezichthouder zullen we in overleg gaan om te bepalen hoe we hiermee om moeten gaan bij het opstellen van de Programmabegroting 2023 (en meerjarenbegroting 2023-2026).

Onzekerheden

Zoals hierboven is verwoord hebben we in deze nota de verwachte ontwikkeling van de baten en lasten gekwantificeerd. Daarnaast voorzien we nog diverse ontwikkelingen die nog niet in het financieel perspectief zijn opgenomen, maar waarmee we wel rekening dienen te houden. Hieronder zijn deze ontwikkelingen beknopt weergegeven.

BUIG

In deze kadernota is de bijstelling m.b.t. de BUIG budgetneutraal verwerkt. Dat wil zeggen dat de lagere rijksbijdrage volledig is vertaald naar een verlaging van de uitkeringslasten. De mogelijkheid bestaat dat de uitstroom hierbij achterblijft en de uitkeringslasten toch hoger uitvallen.

Prijsstijgingen

We houden rekening met prijsstijgingen bij de zorgkosten en in de bedrijfsvoering (Connectie). Voor de overige kosten van derden (materiaal, diensten e.d.) is geen stelpost opgenomen.

Omgevingswet

Vanuit het rijk is aangegeven dat de implementatie van de Omgevingswet voor gemeenten budgetneutraal zal plaatsvinden. In deze nota zijn wel de kosten geraamd, maar de te verwachten rijksbijdrage is, in afwachting van nadere besluitvorming hierover tussen Rijk en VNG, nog niet verwerkt.

Algemene uitkering

Bij de meicircularre 2022 zal blijken in hoeverre de opgenomen ramingen op grond van de uitgebrachte maart-brief een juiste inschatting is geweest. Dan kan tot leiden tot een voor- of nadelige bijstelling.

Overige posten

Naast bovengenoemde posten zijn er diverse overige taakvelden waarmee (financiële) risico's zijn gemoed. We verwijzen hierbij naar de opsomming zoals vermeld in de Programmabegroting 2022.

Actualiteit

Voor de coalitieonderhandelingen is uw raad het financieel perspectief meegegeven van de financiële situatie op dat moment. Met de doorvertaling van het nieuwe coalitieakkoord en de resultaten van lopende onderzoeken alsmede toekomstige ontwikkelingen kunnen bij de behandeling van de Programmabegroting 2023 keuzes worden gemaakt voor de komende jaren inclusief de daarbij behorende formatieve en financiële consequenties.

In deze Kadernota is de meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering verwerkt op basis van de september- en decembercirculaire gemeentefonds van 2021 en de 'maart-brief 2022' van het ministerie van BZK.

Over de ontwikkelingen van beide circulaires is uw raad apart geïnformeerd. Ten tijde van het opstellen van de Kadernota was de meicirculaire 2022 van het gemeentefonds nog niet door het Ministerie van BZK gepubliceerd. Naar verwachting zal in de meicirculaire een toename van het accres opgenomen worden, waardoor we in de periode 2022 t/m 2025 een substantieel hogere algemene uitkering zullen ontvangen. In de maart-brief 2022 zijn door het ministerie op hoofdlijnen de contouren geschetst van de mogelijke verwerking die tot uitdrukking zal komen in de mei-circulaire 2022.

Met een aparte raadsmemo zullen we z.s.m. op de effecten van de meicirculaire terugkomen.

Vluchtelingenopvang

Met de komst van het AZC en de Oekraïense vluchtelingen verwachten we extra kosten voor Wmo en Jeugdzorg. Het is nog onduidelijk welke gedeelten daarvan wel of niet worden vergoed.

Daarnaast verwachten we als gevolg van deze ontwikkeling extra kosten voor peuteropvang, voorschoolse educatie en onderwijs. Het Rijk / COA geeft aan deze kosten voor gemeenten te vergoeden tot een bepaalde norm. We gaan er voorlopig vanuit dat eventuele extra kosten uit de OAB-rijksmiddelen en het gemeentelijk OAB-budget voor peuteropvang kunnen worden gedekt.

Op basis van deze kadernota ziet het verwachte perspectief, vertaald naar programma's, er als volgt uit:

Programmaplan

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
1. Economische ontwikkeling	-11.159	-10.953	-10.743	-10.520
2. Welzijn	-46.113	-46.150	-46.143	-46.169
3. Gebiedsontwikkeling	-13.986	-13.886	-13.828	-13.278
4. Duurzaamheid	806	892	899	899
5. Bestuur & Veiligheid	-7.297	-7.058	-7.016	-7.016
6. Overhead en algemene dekkingsmiddelen	76.629	77.856	77.681	73.849
Saldo van baten en lasten	-1.119	700	851	-2.234
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen reserves	-262	-335	-696	-696
Resultaat	-1.381	365	155	-2.930

2 Programma's

1 Economische ontwikkeling

Bestaand beleid

Onze inzet is een duurzame en robuuste lokale economie. Onze gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers wordt op een proactieve wijze ingevuld. Accountmanagement en het actief meedenken met de ondernemers zijn belangrijke onderdelen hiervan.

Wij streven naar een samenleving waarin meedoen het uitgangspunt is. Voldoende werkgelegenheid is een belangrijk onderdeel. Daarom willen we voor onze inwoners maximaal inpassen op de banen die er zijn en inwoners die mee kunnen doen de mogelijkheid bieden te werken. We vragen onze ondernemers en het onderwijs hierbij te helpen en stimuleren de inwoners om zelf actief te zijn in het vinden van werk. Ook ambiëren wij een goed woon- en vestigingsklimaat met aantrekkelijke winkelgebieden en bedrijventerreinen. Wij bouwen aan een gezonde toekomst voor recreatie en toerisme met daarbij specifieke aandacht voor de toegankelijkheid van Nationaal Park De Veluwezoom.

In 2022 wordt een nieuwe economische visie en uitvoeringsprogramma opgesteld. De ambitie is om de Rhedense economie verder te verduurzamen en meer gericht is op circulariteit. Met ondernemers zetten wij stappen om het klimaat te ontzien bij de bedrijfsactiviteiten. Door bijvoorbeeld afval te zien als grondstof maken we met elkaar de omslag naar een circulaire economie.

Met het onderwijs en het bedrijfsleven werken we continue aan een betere samenwerking. We zoeken actief onze partners in Groene Metropoolregio op en zijn alert op kansen voor onze lokale ondernemers en het onderwijs die zich in de regio voordoen.

Onderwijsinstellingen ondersteunen we bij het voorkomen van achterstanden, het terugdringen van schooluitval en huisvesting. Door te investeren in onderwijs, investeren wij in de economische toekomst van morgen.

Met ons beleid dragen wij bij aan:

- Goed onderwijs
- Passende banen en economische groei
- Gelijkheid/ Terugdringen van kansongelijkheid

Werk en re-integratie

Perspectief

Binnen de Participatiewet blijven we ons richten op uitstroom naar werk. Daarnaast beogen we echter ook ons meer te richten op degenen die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben, of zelfs degenen van wie we niet verwachten dat de arbeidsmarkt in zicht is of komt. Hiertoe zoeken we aansluiting bij de sociale basis en streven we ernaar mensen te stimuleren en begeleiden naar participatie op hun niveau.

Om uitvoering te geven aan het doel om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt mee te laten doen naar vermogen, is een Activeringsplan opgesteld voor de doelgroep zorg en

empowerment. Samen met Inluzio wordt ingezet op duurzame participatie van deze doelgroep. Middels dit project wordt aansluiting gezocht bij de transformatie en de sociale basis.

Vanuit de Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR) zijn er ontwikkelingen die invloed hebben op de uitgaven van het Werkgeversservicepunt (WSP), het Werkgeverschap SW medewerkers (WGSW), de inburgering en onderwijszaken. Met name op de WgSw zien we een stijging van de lasten als gevolg van een verhoging CAO en de herverdeling van de arbeidsjaren. Dit speelt met name op het gebied van de WGSW.

Autonome ontwikkelingen

De verwachting is dat de doelgroep die een beroep doet op bijstand voor een groot deel blijft bestaan uit mensen die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Dit vraagt ons om oog te hebben voor passende begeleiding, passende participatie en in te spelen op de groeimogelijkheden die iemand binnen zijn eigen vermogen heeft.

Wegens een structureel stijgende 'Nieuwe doelgroep'(doelgroep loonkostensubsidie), die bovendien tot pensioengerechtigde leeftijd bij ons blijft, worden meer kosten verwacht op het gebied van verstrekking loonkostensubsidie, jobcoaching en trajectbegeleiding. Naar verwachting leidt dit tot een overschrijding van het re-integratiebudget van zo'n €300.000 in 2022. De verwachting is dat deze kosten na 2023 blijven stijgen.

Verder worden er vanuit de Rijksoverheid aanpassingen in de Participatiewet verwacht, met name op het gebied van controle, handhaving en het verplichtende karakter richting de inwoner. Welke kant deze ontwikkelingen precies opgaan, is nog niet te voorspellen, maar dat dit invloed heeft op onze werkwijze en wellicht ook op onze mogelijkheden richting de klant lijkt vanzelfsprekend.

De SW blijft een dalende lijn houden, de kosten gaan echter wel stijgen, oa. doordat de groep zwakker wordt. Met Scalabor is na besluitvorming in de raad een nieuwe regeling aangegaan, waarin we een hogere bijdrage per SW'er gaan betalen.

Economie

Perspectief

In het najaar 2022 wordt de nieuwe economische visie en uitvoeringsprogramma voor de gemeente Rheden aan de raad voorgelegd. Het vertrekpunt voor deze nieuwe economische visie is het door de gemeenteraad vastgestelde startnotitie (eind september 2021). Bij de besluitvorming zullen ook financiële middelen voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma worden aangevraagd.

Het uitvoeringsprogramma behorend bij de Routekaart Circulaire Economie wordt uitgewerkt als onderdeel van het uitvoeringsprogramma van de Economische visie. In het Raadsbesluit van 24 januari 2022 is opgenomen dat in de Kadernota € 50.000,-- wordt aangevraagd voor het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie. Het totale budget van het Uitvoeringsprogramma van de Routekaart (voor de periode 2022-2023) wordt hiermee € 100.000.

In 2023 wordt de Visie op toerisme aangeboden aan de gemeenteraad. Deze visie, met oog voor een goede balans tussen recreatie, leefbaarheid, natuur en economie, vormt de basis voor een uitvoeringsprogramma waarin de gemeente samen met de stakeholders verder aan gaan werken. Daarnaast vormt de visie een afstemmingskader voor andere beleidsterreinen.

Voor goed gastheerschap van de gemeente, het faciliteren van inwoners en het spreiden van bezoekers is budget noodzakelijk voor de actualisatie van de informatiepanelen in de centra van de dorpen en op strategische plekken zoals parkeerplaatsen en nabij NS stations. De huidige informatiepanelen zijn zeer verouderd en daarom niet meer actueel. De vervanging van die informatiepanelen komt op ca. € 25.000,00.

Autonome ontwikkelingen

De Covid19 maatregelen zijn inmiddels afgeschaft. Op dit moment is het nog onduidelijk welke impact de wereldwijde pandemie heeft op de lokale economie van de gemeente Rheden. Een grote zorg landelijk en daarmee ook lokaal is dat de afgelopen 2 jaar veel ondernemers heel diep zijn gegaan. Het gaat hierbij om schulden (landelijk rond de 40 miljard euro) die zijn ontstaan door bijv. uitgestelde betalingen of doordat het eigen vermogen noodgedwongen is benut.

Het Rijk is samen met lokale overheden en andere partners aan de slag met een langetermijnaanpak. De verwachting is dat het kabinet in mei komt met een langetermijnaanpak. De VNG is hierbij namens de Nederlandse gemeenten bij betrokken. Verder werken lokale bestuurders, ondernemers, wetenschappers en vertegenwoordigers van diverse sectoren mee.

In de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen wordt o.a. gewerkt aan de versterking van de economische positie van de regio. Dit doen we door te werken aan de volgende speerpunten (zijn een onderdeel van de productieve regio):

- Stimuleren ondernemerschap MKB
- Human capital: onderwijs en arbeidsmarkt
- Doorontwikkeling Health, Hightech & Energy
- Versterking van duurzame logistiek
- Toekomstbestendige werklocaties

Onderwijs

Perspectief

Onze inzet binnen het onderwijs richten wij onveranderd op het vergroten van de kansengelijkheid voor onze inwoners. Daarbij zetten wij ons in op het verminderen van onderwijsachterstanden met voorschoolse educatie, het terugdringen van thuiszitters en voortijdig schoolverlaters en het vergroten van basisvaardigheden van laaggeletterde inwoners. Dat doen we met onze partners in kinderopvang, onderwijs en Taalhuis.

Met een komende wijziging in de onderwijswetgeving, naar verwachting in 2022/2023, worden gemeenten verplicht een meerjarig Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs te ontwikkelen. In de wet wordt ook opgenomen dat renovatie een volwaardig alternatief voor nieuwbouw wordt. Het beleidskader IHP is inmiddels vastgesteld. Daarop volgt een uitvoeringsprogramma dat de komende jaren de nodige investeringen in de onderwijshuisvesting zal vragen.

Autonome ontwikkelingen

Algemeen jeugd en onderwijsbeleid

Door het Rijk zijn de middelen voor onderwijsachterstanden (OAB) herverdeeld voor in ieder geval de periode tot en met 2022. Vanaf 2021 heeft Rheden een verhoging ontvangen van de begrote doeluitkering van € 795 k naar € 950 k. Deze extra middelen worden ingezet voor een intensivering in samenhang met het jeugd en preventiebeleid. Niet bestede middelen moeten worden teruggestort. Het financiële effect voor de begroting is daardoor nihil.

Sociaal Medische Indicatie

De gemeenten krijgen via het gemeentefonds middelen om een Sociaal Medische Indicatie (SMI) te verstrekken. Het aantal kinderen dat gebruik maakt van de regeling stijgt en daarmee de kosten. Dit komt mede doordat in het verleden de regeling werd onderbenut en er meer communicatie over is gekomen. Door de corona-crisis hebben meer kwetsbare gezinnen een SMI gekregen. De toegang tot deze regeling in onze gemeente is streng. De trend is landelijk.

Financiële ontwikkelingen

1. Economische ontwikkeling

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Structurele effecten jaarrekening 2021				
SMI	-46	-46	-46	-46
subtotaal	-46	-46	-46	-46
Autonome ontwikkelingen				
Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR)	-195	-184	-173	147
subtotaal	-195	-184	-173	147
Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)				
Doelgroepenvervoer	-57	-117	-190	-211
Loonkostensubsidie Participatie	-300	-300	-300	-300
Loonkostensubsidie Participatie	300	300	300	300
Scalabor	-297	-377	-424	-500
Uitbreiding formatie - Onderwijsbeleid (0,3 fte) en -administratie (0,22 fte)	-65	-65	-65	-65
subtotaal	-419	-559	-679	-776
Totaal	-659	-789	-898	-675

Structurele effecten jaarrekening 2021

SMI

Zoals in de Jaarstukken 2021 is gemeld zijn er extra kosten voor Sociaal Medische Indicaties Kinderopvang (SMI).

Autonome ontwikkelingen

Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR)

Vanuit de Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR) is een gewijzigde begroting 2022 en meerjarenbegroting ingediend. Als gevolg van indexering van modules Beheer en Inkoop is er een aanpassing in de kosten noodzakelijk.

Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)

Doelgroepenvervoer

Vanuit de BVO DRAN is een gewijzigde begroting 2022 en meerjarenbegroting ingediend MJPB 2022-2026 voor de het doelgroepenvervoer. Onder programma 1 is de aanpassing voor het leerlingenvervoer op grond van gewijzigde aantallen opgenomen. Onder programma 2 worden de overige kosten van het doelgroepenvervoer verantwoord.

Loonkostensubsidie Participatie

Wegens een structureel stijgende 'Nieuwe doelgroep'(doelgroep loonkostensubsidie), die tot pensioengerechtigde leeftijd bij ons blijft, worden meer kosten verwacht op het gebied van

verstrekking loonkostensubsidie, jobcoaching en trajectbegeleiding. Naar verwachting leidt dit tot een overschrijding van het re-integratiebudget van zo'n €300.000 (op basis van prognoses volgend uit de MARAP 1e kw 2022). De stijging in kosten van verstrekking loonkostensubsidie kan worden opgevangen vanuit het Rijksbudget LKS, dat vanaf 1 januari 2022 op basis van realisatie wordt uitgekeerd.

Scalabor

Met Scalabor is een nieuwe regeling aangegaan, waarin we een bijdrage per SW'er gaan betalen. Dit brengt stijgende kosten met zich mee. De bijdrage in 2023 is berekend op € 297 k, in 2024 op € 377 k en in 2025 op € 424 k. In 2026 is deze regeling met Scalabor beëindigd. Er is wordt ook voor dit jaar rekening gehouden met extra kosten, ingeschat op € 500 k.

Uitbreiding formatie : Onderwijsbeleid (0,3 fte) en -administratie (0,22 fte)

De gemeente heeft een wettelijke verplichting op het gebied van onderwijshuisvesting. Dit is een specifieke expertise die wij niet in huis hebben. Om aan de wettelijke verplichting te voldoen is capaciteit noodzakelijk op beleidsmatig, tactisch en operationeel niveau. De beleidsmatige capaciteit is in 2019 bezuinigd en dient structureel ingevuld te worden, ca. 0,3 fte beleid en voor 0,22 fte administratieve ondersteuning/uitvoering.

Wat gaat het kosten?

Programmastaat 1 Economische ontwikkeling

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Lasten	13.017	12.811	12.601	12.378
Baten	1.858	1.858	1.858	1.858
Saldo van baten en lasten	-11.159	-10.953	-10.743	-10.520
Reserves				
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0
Resultaat	-11.159	-10.953	-10.743	-10.520

2 Welzijn

Bestaand beleid

Welzijn behandelt een breed beleidsspectrum waarbij eigen kracht en zorg voor onze inwoners centraal staat. We willen dat inwoners waardig oud kunnen worden. Daarom helpen we oudere inwoners om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen en te kunnen meedoen. We hebben oog voor onze kwetsbare inwoners en willen eenzaamheid voorkomen en bestrijden. Mantelzorgers, vrijwilligers en initiatieven uit de buurt ondersteunen we van harte. Zij zijn het goud van onze samenleving!

Jongeren moeten zich kunnen ontwikkelen tot gelukkige, zelfstandige volwassenen. Met onze partners proberen we problemen onder jongeren te signaleren en ongewenst gedrag te voorkomen, maar ook hun talenten te ontplooien. We hebben aandacht voor kinderen in armoede en andere financieel kwetsbaren. Sport en bewegen blijft belangrijk voor iedereen. We stimuleren de fysieke, maar ook de mentale en sociale gezondheid van mensen. We zorgen voor duurzame sportaccommodaties.

Ons erfgoed willen we in goede staat doorgeven aan volgende generaties. Wij zijn er trots op. Cultuur vinden we belangrijk, zowel voor de ontwikkeling (van talenten) van kinderen als voor volwassenen. Elkaar ontmoeten en samen dingen doen, delen en genieten.

Algemene voorzieningen

Perspectief

Na de coronaperiode starten de vele vrijwilligersorganisaties die onze gemeente rijk is, weer op. Het zal zich nog moeten uitwijzen in hoeverre de coronaperiode invloed heeft op de vrijwilligersinitiatieven en vrijwilligersorganisaties.

Wmo maatwerkvoorzieningen

Perspectief

Wij zien dat meer inwoners langer thuis wonen. Daarnaast hebben wij te maken met een vastzittende woningmarkt. De problemen op de woningmarkt hebben een toename van de uitgaven van noodzakelijke woonvoorzieningen tot gevolg. De uitgaven aan WMO maatwerkvoorzieningen komen voort uit wettelijke verplichtingen die wij hebben als gemeente. Wij zien een toename aan noodzakelijke middelen op de onderdelen woonvoorzieningen, mobiele vervoersvoorzieningen en begeleiding. De structurele toename zal effect hebben op de begrote lasten.

Jeugd

Perspectief

Sinds twee jaar beschikt de gemeente Rheden over een gedragsdeskundige voor het team toegang. De rol van de gedragsdeskundige is van cruciaal belang voor de verdere professionalisering van onze Wmo- en jeugdconsulenten door het bieden van ondersteuning en advisering op inhoud van de casuïstiek en het geven van interventie. Een vaste aanstelling van een gedragsdeskundige is van belang voor inzet van passende jeugdhulp aan kinderen door de deelname aan de triage i.s.m. de zorgaanbieders, Inclusio en de instellingen voor jeugdbescherming. Tot en met 2022 is dit met incidentele middelen bekostigd. Om de kwaliteit van dienstverlening te borgen, is er in onderliggende kadernota structureel budget aangevraagd voor de functie van gedragsdeskundige.

In 2022 hebben we te maken met de opening van een azc in Velp, de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en de nasleep van de corona-crisis. Allemaal factoren die mogelijk kunnen zorgen voor een toename van het gebruik van jeugdhulp in de komende jaren.

Autonome ontwikkelingen

Het wetsvoorstel 'Verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen' wordt naar verwachting in het najaar aan de Tweede Kamer aangeboden voor behandeling. Het voorstel gaat onder andere over regionale samenwerking bij inkoop en meer centrale organisatie van specifieke vormen van specialistische zorg (bijv. jeugdbescherming of gesloten jeugdzorg).

Het ministerie van VWS heeft de Hervormingsagenda in voorbereiding die zich richt op een reeks van onderwerpen: verhelderen van de reikwijdte van de jeugdhulpplicht, verbeteren van de toegang, verhogen kwaliteit en effectiviteit jeugdhulp, versterken kleinschalige opvang, betere beschikbaarheid gespecialiseerde jeugdzorg door meer (boven)regionale en landelijke inkoop, versterking uitvoeringskracht gemeenten, vermindering van administratieve lasten en vergroten inzicht in de werking van het stelsel.

Tegelijkertijd met deze Hervormingsagenda loopt een discussie tussen het Rijk en VNG over de in het coalitieakkoord opgenomen bezuiniging van € 100 miljoen in 2024 en vanaf 2025 van € 500 miljoen op de jeugdzorg. Het is nog onduidelijk of dat voorgenomen plan doorgaat, maar voorzichtigheidshalve is het een punt om rekening mee te houden.

Het Ministerie van VWS heeft in 2021 een toekomstscenario opgesteld over de bescherming voor kinderen en gezinnen. Dit moet meer gezinsgericht, eenvoudiger en transparanter worden ingericht; en daarmee ook het stelsel. In de komende jaren zal landelijke besluitvorming plaatsvinden over eventuele wijziging van het stelsel rondom bescherming van kinderen.

De invoering van het woonplaatsbeginsel jeugdzorg kan invloed hebben op onze lasten. Er wordt onderzocht of wij een beroep kunnen doen op de compensatieregeling onderbreking financieringssysteem voogdij en 18+. Afhankelijk van de mogelijkheid om hierop een beroep te doen, heeft dit consequenties op onze begrote lasten.

Armoedebestrijding en financiële hulpverlening

Perspectief

Wij stellen alle inwoners in staat om mee te doen in de samenleving. Ook de inwoners van Rheden met financiële zorgen en/of inwoners met schulden en voor meedoen zelf onvoldoende mogelijkheden vinden.

Door de toenemende inflatie en de verwachting dat de energielasten de komende jaren hoog blijven (energiewaarde), zien we dat steeds meer inwoners moeite hebben om rond te komen.

Deze ontwikkeling heeft invloed op het gebruik van onze minimavoorzieningen. Meer inwoners hebben een voorziening nodig om mee te kunnen doen.

We verwachten dat de vraag naar schuldhulpverleningstrajecten gaat toenemen. Het opstarten van nieuwe trajecten zal meer maatwerk vragen, doordat een begroting niet altijd sluitend zal zijn. Daarnaast zal de (her-)controle van reeds lopende trajecten meer tijd vragen, doordat de afloscapaciteit in sommige gevallen moet worden herzien.

De algemene, landelijke verwachting is dat de energielasten en de daarmee gepaard gaande energiearmoede de komende jaren hoog blijven. Veel Rhedense huishoudens met een laag inkomen komen of blijven daarmee nog meer in de financiële problemen.

Autonome ontwikkelingen

Als gevolg van de inflatie komt de bestaanszekerheid van inwoners met een (langdurig) laag inkomen in gevaar. Nibud bevestigt dit met haar doorrekeningen van begrotingen van verschillende huishoudtypen: op alle niveaus ontstaan tekorten. Via onze individuele inkomenstoeslag (IIT) krijgen inwoners met een inkomen tot 110% van het SWM een jaarlijks bedrag uitgekeerd. De financiële consequenties zijn op dit moment nog niet in te schatten.

De minister van VWS heeft per 1-1-23 de collectiviteitskorting op de basisverzekering afgeschaft. Dit heeft gevolgen voor de collectieve aanvullende zorgverzekering ('de gemeentepolis') die de gemeente inwoners met een inkomen tot 120% SWM aanbiedt. De korting op zowel de basis-als de aanvullende verzekering is afgelopen jaren al afgenomen. Met geheel verdwijnen van deze korting is het de vraag hoe onderscheidend (t.o.v. marktaanbod) en van meerwaarde de gemeentepolis nog is voor de doelgroep. Mogelijk kunnen de middelen voor deze voorziening op een andere wijze ingezet worden. Dit vraagt nader onderzoek/nadere afweging. Er kunnen op dit moment ook nog geen financiële consequenties aan verbonden worden.

Erfgoed

Perspectief

In de tweede helft van 2022 wordt via interactieve sessies met inwoners en (interne en externe) stakeholders input verzameld ten behoeve van de actualisatie van het erfgoedbeleid. In het eerste kwartaal van 2023 zal een daarop gebaseerde actualisatie van het beleid ter vaststelling aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Dit zal gebeuren in de vorm van bouwstenen om opname in Omgevingsvisie en -plan te vergemakkelijken.

Gelet op de autonome ontwikkelingen is de verwachting gerechtvaardigd dat de raad net als in de huidige beleidsnota ook in het geactualiseerde beleid veel aandacht zal besteden aan de implementatie van de Omgevingswet, de (gevolgen van) energietransitie en klimaatverandering en de bijdrage vanuit erfgoed aan Toerisme. Daarnaast kunnen we de bijdrage aan Wonen versterken door historische onderzoeken als onderlegger voor karakteristieke en leefbare wijken aan te leveren zoals is gebeurd in Stenfert en verder - waar mogelijk - in te zetten op herbestemming van bestaande panden.

Autonome ontwikkelingen

De belangrijkste ontwikkelingen betreffen de implementatie van de Omgevingswet en de (gevolgen van de) energietransitie. Daarnaast vormt de klimaatverandering met name voor het groene erfgoed een toenemend punt van zorg en aandacht.

Financiële ontwikkelingen

2. Welzijn

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Structurele effecten jaarrekening 2021				
Wmo maatwerk voorzieningen wonen	-150	-150	-150	-150
Gelrepas	-49	-49	-49	-49
subtotaal	-199	-199	-199	-199
Autonome ontwikkelingen				
Modulair Gemeenschappelijke Regeling	-23	-23	-23	-23
Bijdrage Jeugdgezondheidszorg	-20	-20	-20	-20
Bijdrage GGD	-65	-65	-65	-65
Salariskosten Zorgdomein	-243	-241	-243	-246
Individuele Studietoelage	-18	-18	-18	-18
BUIG-inkomsten	-1.552	-1.552	-1.552	-1.552
BUIG-uitgaven	1.552	1.552	1.552	1.552
Bijzondere Bijstand – Bewindvoering	-15	-15	-15	-15
Indexatie zorgkosten	-967	-967	-967	-967
subtotaal	-1.351	-1.349	-1.351	-1.354
Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)				
Schuldhelpverlening	-50	-50	-50	-50
WMO - maatwerkbegeleiding	-532	-532	-532	-532
WMO - Maatwerk voorzieningen	0	-58	-175	-175
Doelgroepenvervoer	126	72	28	5
Buurt en accommodaties	-47	-47	-47	-47
Subsidie Ons Raadhuis	-45	-45	-45	-45
subtotaal	-548	-660	-821	-844
Totaal	-2.098	-2.208	-2.371	-2.397

Structurele effecten jaarrekening 2021

Wmo maatwerk voorzieningen wonen

Zoals in de Jaarstukken 2021 is gemeld zijn er hogere kosten voor woonvoorzieningen, met name door meer en omvangrijkere woningaanpassingen en de krapte op de woningmarkt (minder doorstroming).

Gelrepas

Zoals in de Jaarstukken 2021 is gemeld zijn er hogere lasten voor de Gelrepas als gevolg van het raadsbesluit om de voorziening te verbreden.

Autonome ontwikkelingen

Modulair Gemeenschappelijke Regeling:

Vanuit de Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR) is een gewijzigde begroting 2022 en meerjarenbegroting ingediend. Als gevolg van indexering van modules Beheer en Inkoop is er een aanpassing in de kosten noodzakelijk.

Bijdrage Jeugdgezondheidszorg

De inwonersbijdrage Rijksvaccinatieprogramma wordt verhoogd i.v.m. de uitvoering vaccinaties meningokokken en HPV. Hiervoor ontvangen we compensatie in de algemene uitkering. Daarnaast is sprake van een lichte stijging van de inwonersbijdrage Jeugdgezondheidszorg door indexering.

Bijdrage GGD

Er zijn meerdere oorzaken voor de hogere inwonersbijdrage GGD. Uitbreiding werkzaamheden GGD met prenataal huisbezoek. Hiervoor ontvangen we compensatie in de algemene uitkering. Verder zorgt de implementatie van functiewaardering verpleegkundigen en artsen voor een stijging van de bijdrage. Indexering zorgt ook hier voor een lichte stijging.

Salariskosten zorgdomein:

Extra middelen in de algemene uitkering om de stijging van de zorgsalarissen mogelijk te maken, zoals toegelicht in de decembercirculaire 2021.

Individuele Studietoeslag

De individuele studietoeslag (IST) geldt als inkomensaanvulling voor studenten die door hun medische beperking structureel niet in staat zijn om naast hun studie te werken. Op dit moment verschilt de hoogte van deze toeslag per gemeente. Landelijk is toegewerkt naar harmonisering van de Individuele Studietoeslag met de studieregeling in de Wajong 2010. De wetwijziging is per 1 april 2022 in werking getreden. Daarmee is de lokale verordening vervallen. De nieuwe wettelijke tarieven liggen hoger dan de tarieven die afgelopen jaren in Rheden zijn gehanteerd. Afgelopen jaren hebben in Rheden gemiddeld 12 inwoners per jaar gebruik gemaakt van de Individuele Studietoeslag. We verwachten dat de kosten voor de Individuele Studietoeslag daarmee gaan toenemen naar ca. €31.000 per jaar, ten opzichte van de huidige kosten, zijnde €13.000. Dit kost € 18.000 meer dan oorspronkelijk begroot.

BUIG-inkomsten

Door het Rijk is onlangs het 'Nader voorlopig budget BUIG 2022' vastgesteld. Voor Rheden betekent dit een bijstelling naar beneden van € 1.552 k.

Het macrobudget wordt voorlopig vastgesteld in september voorafgaand aan het uitvoeringsjaar. Het macrobudget 2022 wordt gedurende het jaar nog bijgesteld naar aanleiding van gewijzigde inzichten in conjunctuur, realisaties uit het voorgaande jaar, rijksbeleid en loon- en prijsbijstelling (Ipo). Hierover zijn de gemeenten nu geïnformeerd bij het nader voorlopig budget en verder bij de definitieve publicatie van de budgetten eind september 2022. Het definitieve macrobudget wordt bepaald door uit te gaan van de gerealiseerde prijs en het gerealiseerde volume in het voorgaande jaar, van een inschatting van de effecten van de conjunctuur en rijksbeleid in het begrotingsjaar zelf en van een indexering van de gemiddelde prijs. Voor de conjunctuurraming worden de actuele en onafhankelijke rekenregel en de autonome correctie van het Centraal Plan Bureau (CPB) gevolgd. Deze aanpassing vloeit voort uit de wijziging van het macrobudget.

BUIG-uitgaven

Uitgaande van het niveau van het aantal uitkeringen begin 2022 en verdere afbouw in de toekomst naar de ambitie van maximaal 900 uitkeringen eind 2023. We verlagen het budget met € 1.522k waarmee we aansluiten bij de bijstelling van het te ontvangen BUIG-budget van het rijk.

Bijzondere bijstand – Bewindvoering

De tarieven van de bewindvoering zijn gestegen als gevolg van de jaarlijkse indexatie.

Indexatie zorgkosten

De budgetten voor Huishoudelijke Verzorging, Dagelijkse ondersteuning, Hulpmiddelen, Wmo en Jeugdzorg zijn verhoogd met 3,72 %. Dit percentage is een inschatting door NZA (Nederlandse Zorg Autoriteit) en zal bij het opstellen van de programmabegroting 2023 worden aangepast conform het voorstel van de MGR voor de aanpassing van de tarieven 2023.

Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)

Schuldhelpverlening

Gemeente Rheden hanteert als uitgangspunt in haar hulpverlening het Rhedens model. Met vaststelling van de begroting 2021 is een oplopende bezuiniging doorgevoerd op het beschikbare budget voor subsidies aan het georganiseerde vrijwillige schuldhelpverleningsveld. We willen, zeker gezien de ontwikkelingen vanuit de coronapandemie en de huidige inflatie, het bestaande aanbod graag in stand houden. Wij verwachten meer financiële vragen bij onze vrijwillige schuldhelpverleningsorganisaties als gevolg van de stijgende energieprijzen (energiearmoede).

Wmo maatwerk begeleiding

Wij verwachten een structurele toename van de aanspraak op en de begrote lasten op het gebied van begeleiding zwaar/GGZ (met name leeftijdsgroep 70+ met dementie), individueel speciaal, bemoeizorg en activerend werk ten opzicht van de begroting 2022. Het aantal inwoners dat gebruik maakt van begeleiding individueel zal structureel dalen, mede door de begeleiding en de inzet van Includio. De toename van aanspraak op en de hierbij horende hogere lasten op de begeleiding zwaar/GGZ ten opzichte van het dalende gebruik van begeleiding individueel, leidt per saldo tot een te verwachten overschrijding van 532k.

Wmo maatwerk voorzieningen rollen en (mobiel) vervoer

Wij verwachten een structurele toename van de begrote lasten op het gebied van (mobiele) vervoersvoorzieningen ter hoogte van € 175 k. Dit heeft te maken met een stijging in de kosten van mobiele vervoersvoorzieningen als gevolg van inwoners met een progressieve aandoening. Voor 2023 kunnen de extra kosten geheel ten laste van de in 2021 gevormde Reserve Hulpmiddelen worden gebracht. Voor 2024 kan dit voor een deel (€ 117 k).

Doelgroepenvervoer

Vanuit de BVO DRAN is een gewijzigde begroting 2022 en meerjarenbegroting ingediend MJPB 2022-2026 voor de het doelgroepenvervoer. Onder programma 2 is de aanpassing voor Wmo-vervoer, dagbesteding-vervoer en instellingenvervoer op grond van gewijzigde aantallen opgenomen. Onder programma 1 worden de overige kosten van het doelgroepenvervoer verantwoord.

Buurt en accommodaties

In 2019 is een bezuiniging doorgevoerd op de kosten van Dorpshuis Laag-Soeren. De bijdrage van 47k is de bijdrage om het dorps huis in stand te houden. Ten onrechte is er van uitgegaan dat het pand t Sprengenhuis een gemeentelijk pand is. De bezuiniging gaat in per 2023. Indien deze bezuiniging vanaf 2023 geëffectueerd wordt, dan is er niet voldoende dekking om het dorps huis Laag-Soeren in stand te houden. Dit is niet conform vastgestelde dorps huizennota om in elke kern minimaal 1 dorps huis te faciliteren om laagdrempelig een dorps huis voor de inwoners beschikbaar te stellen. Hiermee de aanvraag om de bezuiniging op dorps huis Laag-Soeren structureel terug te draaien.

Subsidie Ons Raadhuis

Ontmoetings- en activiteitencentrum Ons Raadhuis functioneert vier jaar in de gemeente Rheden. Zij bieden ontmoeting en dagbesteding aan voor senioren georganiseerd door vrijwilligers en professionals. Als gevolg van het aflopen van bijdragen van landelijke fondsen en

subsidieregelingen enerzijds en een groeiende behoefte naar deze voorziening is er een structureel extra budget noodzakelijk om de activiteiten en ontmoetingsmogelijkheden mogelijk te kunnen blijven maken. Hiertoe is gevraagde bijdrage noodzakelijk. Deze extra bijdrage is nodig om de vaste lasten en de huisvesting te kunnen dekken. Een voorziening als Ons Raadhuis houdt de ouderen actief, houdt hen vitaler, neemt hen op in een sociaal netwerk en vermindert eenzaamheid. Ons Raadhuis draagt bij aan langer zelfredzaam en zelfstandig blijven, spreekt vaardigheden aan en traint ze waardoor vaardigheden langer in stand blijven. Ons Raadhuis biedt op vele manieren mogelijkheden om aanwezige talenten, kennis en kunde van de ouderen in te zetten voor elkaar. Deze inzet voorkomt onnodige achteruitgang en een beroep op andere, duurdere voorzieningen.

Overige aspecten

Beschermd Wonen

In juli 2021 is het "Bestuurlijk akkoord Centraal Gelderland doorcentralisatie BW" goedgekeurd door het RPO. In het akkoord is onder andere vastgelegd dat over 2021 aan de gemeente Rheden € 940 duizend beschikbaar wordt gesteld (vanuit de gemeente Arnhem) voor de ambulantiseringsopgave en de sociaal domein kosten van de regiogemeenten voor de BW doelgroep. Hiervan is € 150 k ten gunste van het jaarresultaat 2021 gebracht. Een nadere invulling van de besteding binnen het Sociaal Domein van het restant van deze middelen te weten € 790 k wordt op korte termijn opgesteld.

Voor 2022 zijn opnieuw ambulantiseringmiddelen te verwachten, maar hierover is nog geen besluit genomen door het RPO. Voor 2023 en verder zijn de voorbereidingen om tot een akkoord te komen waar alle regiogemeenten en de gemeente Arnhem mee instemmen in volle gang.

Wat gaat het kosten?

Programmastaat 2 Welzijn

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Lasten	62.942	62.980	62.972	62.998
Baten	16.830	16.830	16.830	16.830
Saldo van baten en lasten	-46.113	-46.150	-46.143	-46.169
Reserves				
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	215	157	40	40
Resultaat	-45.898	-45.994	-46.103	-46.129

3 Gebiedsontwikkeling

Bestaand beleid

Wij werken aan een duurzame en kwalitatieve woon- en leefomgeving in elk van de zeven dorpen en het buitengebied. Samen met inwoners, bedrijven en organisaties bepalen we wat de voorwaarden zijn voor een aantrekkelijke en gezonde omgeving waar iedereen zich thuis voelt. We blijven daarbij de historische karakteristieken van dorpen en buitengebied koesteren. De relevante beleidsthema's hierbij zijn: Gemeentelijk vastgoed, Mobiliteit, infra en beheer openbare ruimte, Natuur en landschap, Ruimtelijk kader en initiatieven en Wonen. Klimaatmitigatie en -adaptatie speelt hierbij een steeds belangrijkere rol.

Mobiliteit, infra en beheer openbare ruimte

Perspectief

Voor mobiliteit zijn er ontwikkelingen en transitie op komst. E-vervoer, deelmobiliteit, digitalisering van wegendata, intelligente snelheidsadaptie (ISA) in voertuigen in Europa vanaf 2024 zijn enkele voorbeelden. Daarnaast zijn er de komende jaren veel uitwerkingsopgaven in het Masterplan Welkom Veluwezoom. Dit brengt uitdagingen en extra inzet met zich mee met mogelijk ook financiële consequenties.

Vanuit het WTPO worden alle projecten op basis van integrale meerjarenplanning water en riolering, wegen, groen en spelen gerealiseerd. De uitdaging waar we voor staan is de integrale aanpak, om alle overstijgende opgaven zoals bv. klimaatadaptatie, biodiversiteit, energietransitie en alle andere maatschappelijke/sociale beleidsterreinen in de projecten mee te nemen. Dit heeft ook invloed op de vorm en mate van participatietraject.

Autonome ontwikkelingen

In 2022 stopt de subsidie voor de bestrijding van zwerfafval. Er is overleg over met andere partijen over de mogelijkheden voor subsidie vanaf 2023, maar er is nu nog niet bekend of deze daadwerkelijk beschikbaar komen. Conform vastgestelde visie nemen we een bedrag op in de begroting vanaf 2023.

Vanuit overeenkomsten met prorail/VSM zijn wij verplicht bij renovaties van wegen waar een spoorwegovergang van de stoomtrein is gesitueerd een beveiliging aan te brengen. In 2022 gaan we deze aanbrengen op de Badhuislaan en in 2023 op de Imboslaan. De kosten hiervoor zijn niet begroot. Voor de begroting 2023 nemen we de aanleg en onderhoudskosten op.

We weten dat de provincie in 2024 stopt met subsidiebijdrage in het Verenfond. Veerponten in onze gemeente worden jaarlijks voor ongeveer 160.000 euro in de exploitatie gecompenseerd uit dit fonds. Samen met stakeholders en oevergemeenten moeten we bepalen hoe we hierin verdergaan vanaf 2024.

Natuur en landschap

Perspectief

In juni zal het biodiversiteitplan inclusief de zienswijze worden behandeld in de Raad.

Als de Raad akkoord gaat met het biodiversiteitsplan en het daarbij behorende uitvoeringsplan, inclusief de financiële consequenties, werken we de komende jaren aan een breed pallet van maatregelen.

Autonome ontwikkelingen

De problematiek rondom stikstofneerslag in kwetsbare natuurgebieden speelt volop. De rijksoverheid onderzoekt de mogelijkheden om deze problematiek het hoofd te bieden. Maar dat is gecompliceerd. Het is te verwachten dat dit voor projecten in Rheden ook invloed heeft/zal hebben. We zijn als gemeente omringt door diverse kwetsbare Natura2000 gebieden. Hierdoor kan het voorkomen dat projecten een andere programmering krijgen, vertraging oplopen of niet uitvoerbaar zijn.

Ruimtelijk kader, ondersteunen en nemen van initiatieven voor gebiedsontwikkeling

Perspectief

Gebiedsontwikkeling

We werken in de periode 2022-2024 aan een Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de gemeente Rheden. Doel is te komen tot een gedragen en sturende integrale visie voor de fysieke leefomgeving, die inzicht geeft in de ambities, kernwaarden en prioriteiten voor de verdere fysieke ontwikkeling van de gemeente Rheden en een duidelijke doorkijk geeft in de realisatiestrategie.

We blijven werken aan vele kleine en middelgrote gemeentelijke projecten en particuliere initiatieven in alle dorpen en het buitengebied. Er spelen herontwikkelings- en nieuwbouwoopgaven op het gebied van bijvoorbeeld wonen, werken, klimaat, infrastructuur, landbouw en recreatie. Met name de opgave om meer en betere woningen te realiseren vraagt onze aandacht. Voorbeelden hiervan zijn woningbouwontwikkelingen als Imboslaan, Bloemershof en Admiraal Helfrichlaan.

Wij voeren momenteel een aantal grote projecten uit met een doorlooptijd van enkele jaren:

- Het herontwikkeling van de omgeving van het ziekenhuis Velp is voor de gemeente Rheden een forse woningbouwontwikkeling. In 2023 geven we voor deze locatie verder uitvoering aan het Masterplan IJsseldistrict.
- Voor de Veluwezoom gaan we uitvoering geven aan Masterplan Veluwezoom met als doel recreatie en natuur beter in balans te brengen. Tegen de zomer van 2022 wordt dit plan ter besluitvorming aangeboden aan de raad. De verwachting is dat er voor de uitvoering van dit plan, naast de financiële middelen van Rijk, provincie en Natuurmonumenten, ook substantiële financiële middelen nodig zijn vanuit de gemeente.
- Binnen het Rivierklimaatpark IJsselpoort bouwen wij aan een toekomstbestendig uiterwaardengebied en werken wij met o.a. Rijkswaterstaat en provincie Gelderland toe naar een passende ontwikkeling van het Terrein De Groot, een gebiedentree Rheden en natuurinclusieve landbouw.
- In 2022 wordt onder de paraplu van de Omgevingsvisie gewerkt aan een toekomstvisie voor bedrijventerrein Haveland bij Rheden. Dit zal in 2023 een vervolg krijgen.

Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is voorzien op 1 januari 2023. Met de wet wordt het stelsel van regels voor het beheer en de ontwikkeling van de leefomgeving volledig herzien. Het invoeren van de wet raakt veel plekken in de gemeentelijke organisatie en dat heeft financiële

gevolgen. De invoering gaat gepaard met incidentele lasten, bijvoorbeeld voor het opstellen van kerninstrumenten, trainen van medewerkers en omschakelen naar nieuwe werkwijzen, en structurele lasten, bijvoorbeeld voor het aansluiten op digitale voorzieningen en voor de nieuwe taken die met de wet meekomen. Zoals ook in het Informatiedocument aangegeven, wordt voor de afronding van de implementatie na inwerkingtreding van de wet nog een werkpakket voorzien van incidenteel 2,5 miljoen. Doordat de structurele lasten deels afhankelijk zijn van nog te maken beleidskeuzen zijn deze nu nog niet met volledige betrouwbaarheid in te schatten. Daarnaast zijn er ook autonome financiële gevolgen; zo zal de invoering van de Omgevingswet gevolgen hebben voor de legesheffing omdat meer activiteiten vergunningsvrij worden en hebben we te maken met hogere kosten voor de uitoefening van nieuwe taken die voorheen bij provincie of Rijk lagen (de zogeheten Bruidsschat). Om toch een indicatie te geven: bij gemeenten met een vergelijkbare omvang betreft de stijging van de kosten gecombineerd met het wegvallen van de leges (inkomstenvermindering) circa 300.000,- euro per jaar.

In het landelijke bestuursakkoord Omgevingswet is overeengekomen dat de implementatie van de Omgevingswet voor gemeenten niet tot extra lasten zou mogen leiden. De destijds geraamde implementatiekosten van landsbreed 400 miljoen euro, blijken inmiddels 4 keer hoger uit te vallen. Om gemeenten niet op deze kosten te laten zitten zijn op dit moment onderhandelingen tussen VNG en Rijk gaande. De uitkomsten hiervan zijn op moment van schrijven nog ongewis, echter de ervaringen in het sociale domein leren ons dat dit trajecten zijn die veel tijd en inzet vragen voordat daadwerkelijke compensatie door het Rijk een feit is.

Autonome ontwikkelingen

- Door de oorlog in Oekraïne stijgen de prijzen. Hierdoor kan de haalbaarheid van diverse ruimtelijke ontwikkelingen onder druk komen te staan. Het kan zijn dat daardoor extra budget nodig is of aanpassingen aan het project om ontwikkelingen haalbaar te maken.

Wonen

Perspectief

Terugdringen woningtekort

De woningnood is enorm. Landelijk is er de ambitie om 100.000 woningen per jaar te bouwen. Wij zetten in Rheden in op het toevoegen van 550 woningen t/m 2026. We zijn projectleider of begeleiden grote en kleine woningbouwprojecten in alle kernen. Ook sluiten we aan bij versnellingsprojecten op regionaal niveau zoals de Woondeal en Tempotafels. Eind 2022 zal er een nieuw regionaal woningbehoefteonderzoek plaatsvinden. De verwachting is dat de woningbouwopgave voor de gemeente Rheden ook omhoog zal gaan.

Pilot Flexwonen

Omdat er door de woningnood en de vluchtelingen uit de oorlog in Oekraïne veel meer mensen op zoek zijn naar een woning willen we extra inzetten op flexwoningen. Dit zijn tijdelijke woningen, die snel gerealiseerd kunnen worden. Ze zijn voor spoedzoekers, statushouders en starters. De flexwoningen bieden tijdelijk onderdak, zodat maatschappelijke problemen zoals dakloosheid voorkomen kunnen worden. In 2023 willen we starten met een pilot voor 3 jaar om samen met andere partijen flexwoningen van de grond te krijgen. Hiervoor vragen we een budget van 50.000 euro per jaar.

Aantrekkelijke woningvoorraad voor jong en oud

We blijven inzetten op een toename van levensloopgeschikte woningen, zowel bij nieuwbouw als in de bestaande bouw. Door meer aanbod van levensloopgeschikte woningen zal de doorstroming van ouderen beter op gang komen. De Wooncoach, die in april 2022 gestart is bij Includio zal hier ook een bijdrage aan leveren. Zo komen er lange verhuisketens op gang, waardoor meer huishoudens een passende woning kunnen vinden. Voor mensen, die wonen met zorg nodig hebben werken we samen met de doelgroep, zorgpartijen en woningcorporaties aan een nieuwe Woonzorgvisie. En als

ambassadeur van de Taskforce Wonen en Zorg zetten we de enorme opgave op het gebied van wonen en zorg op agenda van bestuurders in de regio. Tot slot werken we samen met woonwagenebewoners en woningcorporaties aan nieuw Woonwagenebeleid.

Veerkracht in kwetsbare wijken

De aanpak van Velp Zuid door Vivare en gemeente zal ook de komende jaren nog uitgerold worden. Daarnaast wordt er gewerkt aan een actieplan integrale wijkaanpak Stenfert met bewoners en vele betrokken partijen. Samen met Vivare zullen de plannen over meer differentiatie in kwetsbare wijken in samenhang met nieuwbouw van sociale huur in veerkrachtige wijken vorm en uitvoering moeten krijgen. En we gaan aan de slag met de juiste instrumenten om woningen betaalbaar te houden voor specifieke doelgroepen.

Duurzame woningen en natuurinclusieve wijken

Door middel van prestatieafspraken met Vivare en Veluwonen zetten we in op het verduurzamen en klimaatadaptief maken van de sociale huurvoorraad. Particulieren hebben de mogelijkheid om gebruik te maken van de toekomstbestendig wonen regeling voor verduurzaming van hun woning. En samen met het programma klimaataanpak werken we aan de warmtetransitie en het eerste wijkuitvoeringsplan (zie duurzaamheid).

Autonome ontwikkelingen

Woningnood

Het landelijke woningtekort is enorm, dit heeft ook zijn weerslag op het woningtekort in Rheden. Dat is nu 550 woningen t/m 2025. Uit woningbehoefteonderzoek eind 2022 moet blijken of de woningbouwopgave in Rheden groter wordt, dit is wel de verwachting.

Toegenomen vluchtelingenstroom

Door de oorlog in Oekraïne is er een grote vluchtelingenstroom op gang gekomen. Een deel van deze mensen zoekt in Nederland naar een woning. Hierdoor wordt de druk op de woningmarkt nog groter.

Uitspraak Europees Hof Rechten van de Mens

Het Europees Hof van de Rechten van de Mens heeft aangegeven dat gemeenten woonwagenebeleid moeten hebben dat voldoet aan de Rechten van de Mens. Hiervoor moet er onderzoek plaatsvinden van vraag en aanbod en als er meer vraag is dan aanbod moeten er extra woonwagenestandplaatsen worden gerealiseerd.

Nieuw Rijksbeleid

Het voornemen van de nieuwe minister voor volkshuivering Hugo de Jonge is om een versnelling van de woningbouw tot stand te brengen. Er moeten 100.000 woningen per jaar gebouwd worden, daarvan moet tweederde betaalbaar zijn (huur en koop). En elke gemeente zou 30% sociale huurwoningen moeten hebben. Daarnaast gaat de minister met provincies, gemeenten, de Woonbond en woningcorporaties, afspraken maken over de nationale en lokale prestaties van woningcorporaties. De afspraken gaan over onder andere het aantal te bouwen sociale woningen en de verduurzaming van de bestaande voorraad. Ze maken hierover afspraken op provinciaal niveau. Deze afspraken kunnen wij als basis gebruiken voor de lokale prestatieafspraken.

Financiële ontwikkelingen

3. Gebiedsontwikkeling

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Structurele effecten jaarrekening 2021				
subtotaal	0	0	0	0
Autonome ontwikkelingen				
Zwerfafval	-50	-50	-50	-50
Spoorwegbeveiliging Imboslaan	-17	-17	-17	-17
Biodiversiteitsplan - structureel	-147	-147	-110	-110
Biodiversiteitsplan - incidenteel	-163	-3		
Spoorwegbeveiliging onderhoud	-10	-10	-10	-10
Pilot Flexwonen	-50	-50	-50	
Zuidflank Rheden			-3	-3
Implementatie Omgevingswet	-750	-750	-750	-250
subtotaal	-1.187	-1.027	-990	-440
Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)				
Dassen	-10			
Laadpalen	-8			
Verkeersdata	-25			
Gedragscode Stadswerk	-8			
Kunstwerken - onderhoud	-50	-50	-50	-50
Fase 1 Masterplan Veluwezoom			-63	-63
subtotaal	-100	-50	-113	-113
Totaal	-1.288	-1.077	-1.103	-553

Autonome ontwikkelingen

Zwerfafval

De subsidie voor zwerfafval stopt eind 2022. Conform vastgestelde visie € 50k opnemen in de begroting.

Spoorwegbeveiliging Imboslaan

Er is de verplichting om een spoorwegbeveiliging aan te brengen bij een reconstructie. De reconstructie van de Imboslaan staat voor 2023 op de planning. De totale kosten zijn € 250k deze worden in 15 jaar afgeschreven.

Biodiversiteitsplan

Het biodiversiteitsplan wordt in juni in de raad vastgesteld. De kosten voor 2023 en verder worden in deze kadernota opgenomen. (Zie ook raadsvoorstel biodiversiteitsplan - financiële gevolgen.)

Spoorwegbeveiliging onderhoud

Onderhoudskosten spoorwegbeveiligingen Badhuislaan en Imboslaan.

Pilot Flexwonen

Door de woningnood raken groepen, zoals statushouders, spoedzoekers en starters in de problemen. Met extra tijdelijke woningen kunnen zij geholpen worden. De gemeente is verantwoordelijk voor voldoende huisvesting voor deze groepen. Door uitstel worden de maatschappelijke problemen steeds groter.

Zuidflank Rheden

Met een raadbrief in september 2021 hebben we u geïnformeerd over de vertraging vanwege de hoge waterstanden in De Laak. In deze kadernota geven we een inschatting van de verhoogde kosten door deze vertraging wanneer de werkzaamheden in 2022 uitgevoerd kunnen worden. De verhoogde kosten van € 110.000 komen voort uit: prijsstijgingen in 2021 na aanbesteding, prijsindexering van 2021 naar 2022, prijsontwikkelingen als gevolg van de oorlog (product schaarste, hoge meerkosten productieproces, brandstof materieel), dagprijzen (we hebben te maken met productgevoelige inkooprijzen, bijvoorbeeld klei) en verhoging kosten communicatie door corona. De hogere investering leidt tot toename van kapitaallasten (ad € 3k, afschrijving in 60 jaar) m.i.v. 2025.

Implementatie Omgevingswet

De implementatie van de Omgevingswet kan grofweg verdeeld worden in 2 werkpakketen; 1 werkpakket tot en met de inwerkingtreding, waarmee we kunnen zorgen voor continuïteit in onze bedrijfsvoering in het nieuwe stelsel. En 2: een werkpakket na de inwerkingtreding waarin we al ons beleid, regelgeving en uitvoeringsprogramma's hebben om te zetten naar de Omgevingswetstandaarden (dit betreft een wettelijke verplichting).

Na inwerkingtreding zijn we in de periode 2023-2026 bezig met de voltooiing van de implementatie. Hiervoor moeten wij een o.a. de Omgevingsvisie en een Omgevingsplan opstellen (wettelijke verplichting). Wij verwachten dat hiervoor in de periode 2023-2026 incidenteel € 2,5 mln nodig is. Ter illustratie: voor de Omgevingsvisie dienen 100+ beleidsdocumenten te worden omgevormd tot 1 integraal, congruent, intelligent benaderbaar document waarin alle Rhedense omgevingsgerelateerde beleidsdoelen zijn opgenomen.

Voor het Omgevingsplan dienen 100+ bestemmingsplannen, diverse omgevings- en beheerverordeningen en delen van de APV te worden omgevormd tot 1 integraal, congruent, intelligent benaderbaar document waarin alle Rhedense omgevingsgerelateerde regelgeving is opgenomen.

Beide documenten dienen te worden opgesteld in de voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet benodigde standaarden (STOP/TPOD) ipv IMRO. Dit is niet alleen een technische actie. Bij het samenvoegen van beleid zullen ook inhoudelijke keuzes gemaakt moeten worden (b.v. tegenstrijdigheden in beleid oplossingen). Maar ook ruimtelijke keuzes: wat willen we waar realiseren binnen welke randvoorwaarden. Naast het bovenstaande zal ook onze aansluiting op het DSO doorontwikkeld moeten worden en de toepasbare regels voor VTH worden uitgeschreven. Dit zal veel tijd en inzet van de organisatie vragen.

Over de bekostiging van de gemeentelijke uitgaven zijn onderhandelingen gaande tussen de VNG en het Rijk. De uitkomsten hiervan zijn nog niet bekend. Met eventuele te ontvangen rijksbijdragen is in het financieel meerjarenperspectief nog geen rekening gehouden.

Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)

Dassen

De das heeft een verblijfplaats ingericht naast en onder de Eikenlaan in Ellecom. Door het graven van de das is de wegconstructie aangetast en moet deze hersteld worden. In het kader van de wet natuurbescherming mogen we dit niet zo maar doen. Er moeten diverse onderzoeken uitgevoerd worden en de daaruit komende maatregelen die voorkomen dat de das zich weer gaat vestigen

onder de rijbaan dienen uitgevoerd te worden. In de onderhoudskosten van wegen zijn deze onverwachte kosten geen onderdeel.

Laadpalen

Voor de nieuw te bepalen locaties van de laadpalen is momenteel geen capaciteit aanwezig. De vraag vanuit de inwoners is groot. Om aan deze vraag te kunnen voldoen is een eenmalige extra investering nodig.

Verkeersdata

Dit onderwerp was al opgenomen in de kadernota 2022. De financiële gevolgen waren nog niet hierbij opgenomen.

Gedragscode Stadswerk

We zijn wettelijk verplicht om aan te sluiten bij een gedragscode voor onze beheerwerkzaamheden in de openbare ruimte. De wettelijke voorschriften zijn veranderd waardoor er diverse onderzoeken en opleidingen benodigd zijn.

Kunstwerken

Voor het onderhoud van de kunstwerken loopt er nog een inspectie. Het huidige budget (€ 75k) blijkt niet voldoende te zijn voor het benodigde beheer. Onder kunstwerken vallen zowel de civiele kunstwerken (bijv. bruggen) als de art kunstwerken (bijv. beelden). Onder onderhoud valt schoonmaken, verven en reparaties.

Fase 1 Masterplan Veluwezoom

In het Uitvoeringsprogramma bij het Masterplan Veluwezoom wordt uitgegaan van de realisatie van een aantal structurele maatregelen. In juni ligt bij de gemeenteraad een besluit voor over de vaststelling van het Masterplan Veluwezoom en het daarvoor gewenste krediet van € 2.285.000 voor de benodigde uitvoeringsmaatregelen. De kapitaallasten van dit krediet vallen buiten periode t/m 2026 en komen daarom niet in deze nota terug. Daarentegen komen de beheerkosten die samenhangen met een aantal uitvoeringsmaatregelen wel in deze nota terug. Het gaat daarbij onder andere om beheerskosten met betrekking tot:

- Systeem met afsluitingen voor de wegen in het gebied
- Dynamisch parkeerverwijssysteem
- Upgrade van de bewegwijzering rondom het Nationaal Park
- Voorzieningen voor duurzaam (deel)vervoer

Deze maatregelen worden naar verwachting in 2025 gerealiseerd en vanaf dat moment gaan de beheerkosten ook een rol spelen. De beheerskosten komen grotendeels voor rekening van de gemeenten Rheden en daarvoor wordt in dit stadium uitgegaan van een jaarlijkse last van € 63.000. Kleinere aandelen worden betaald door de gemeente Rozendaal en Natuurmonumenten.

Wat gaat het kosten?

Programmastaat 3 Gebiedsontwikkeling

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Lasten	16.059	15.834	15.786	15.236
Baten	2.073	1.948	1.958	1.958
Saldo van baten en lasten	-13.986	-13.886	-13.828	-13.278
Reserves				
Toevoeging	906	906	906	906
Onttrekking	426	411	167	167
Resultaat	-14.467	-14.381	-14.567	-14.017

4 Duurzaamheid

Bestaand beleid

De klimaatopgave is één van de vier strategische opgave in de meerjarenbegroting 2022-2025. Er is een ambitie neergelegd om van Rheden in 2040 CO2 neutrale gemeente te maken. De resultaten van onze inspanningen tot dusverre leggen een goede basis voor wat ons de komende jaren nog te wachten staat. De opgave bestrijkt de komende 20 tot 30 jaar en we moeten nog de nodige stappen zetten. Het huidige beleid loopt in januari 2023 af. Met de bouwstenen uit het Burgerberaad wordt dit jaar aan een nieuw beleidskader gewerkt.

Duurzaamheid

Perspectief

De verandering van ons klimaat raakt ons allemaal. Bijna niemand bestrijdt nog de urgentie waarmee dit probleem moet worden aangepakt. Het is echter moeilijk om te kiezen welke maatregelen het beste werken en tegelijkertijd de minste impact hebben op andere (leef)gebieden. Voor de gemeente Rheden is dat vooral haar bijzondere natuur en leefomgeving. In 2022 laten we onze inwoners via het burgerberaad aan het woord over de oplossingen die zij zien.

De gemeente kent drie onderscheiden rollen in de klimaatopgave:

- Regie voeren op de opgave om met alle betrokken partijen tot een goede uitvoering te komen.
- Communiceren, faciliteren en partnerschappen aangaan.
- (Nieuwe) Wetgeving vertalen naar beleidskaders en deze uitvoeren waaronder ook vergunningsverlening en handhaving.

Deze drie rollen vragen een extra inzet van de organisatie. Een klein deel van de opgave is structureel geborgd en zien we terug in de begroting 2022. Voor het grootste deel is dat (nog) niet het geval. Het programma eindigt in zijn huidige vorm eind dit jaar en daarmee eindigen ook de (incidentele middelen) die ervoor beschikbaar zijn. De inspanningen op de opgave eindigen echter niet, deze zullen zelfs moeten worden geïntensiveerd.

Voor de komende jaren zien wij als belangrijkste opgaven:

1. Wonen en Werken: besparen, opwek op dak, en de warmtetransitie
2. Grootchalige Opwek; de lange termijn opgave en afspraken in RES-verband
3. Partnerschap, bewustwording en faciliteren van klimaatactie; iedereen doet mee.
4. Nieuw klimaatbeleid voor 2023; met medeneming van het burgerbesluit dat onze inwoners en ondernemers opstellen in 2022.

Voor structurele opgaven als deze is een structurele inzet nodig. Waarbij moet worden opgemerkt dat voor het behalen van de opgave Rheden CO2 neutraal in 2040 heel veel andere partijen en middelen nodig zijn. Als gemeente leveren wij onze bijdrage maar wij kunnen dit zeker niet alleen.

Bij de begrotingsbehandeling in november 2021 is de toezegging gedaan aan de raad dat we met de kadernota 2023 terugkomen op de middelen die structureel nodig zijn voor de opgave. Bij het onderdeel 'Financiële ontwikkelingen' gaan we hier nader op in.

Autonome ontwikkelingen

We moeten hierbij denken aan de hiervan al genoemde nieuwe wetgeving op zowel de Klimaatopgave (energietransitie) als de nieuwe Warmtewet (van het aardgas af) en de gevolgen daarvan voor gemeentes.

Financiële ontwikkelingen

4. Duurzaamheid

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Structurele effecten jaarrekening 2021				
subtotaal	0	0	0	0
Autonome ontwikkelingen				
Klimaatopgave (uitgaven)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Klimaatopgave (rijksbijdrage)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
subtotaal	0	0	0	0
Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)				
subtotaal	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0

Autonome ontwikkelingen

Klimaatopgave

Voor de borging van de opgave in de organisatie zijn structurele middelen nodig, zowel voor de inzet van mensen als voor de verschillende uitvoeringskosten en investeringen. Belangrijkste knelpunten zitten op zowel tijd als op kwaliteit. Voor een aantal taken verwachten wij dat we deze - door eventueel gewijzigde inzet- binnen de huidige formatie kunnen oppakken. Voor een groter aantal taken is echter zowel specifieke expertise nodig als een uitvoeringsbudget.

Daarbij gaat het ook om het ondersteunen en faciliteren van de verschillende initiatieven van inwoners en ondernemers en om uitvoeringslasten van nieuwe wetgeving. De kosten voor het begeleiden van de Warmtetransitie hangen mede af van de nieuwe Warmtewet en de gevolgen daarvan voor gemeentes.

Indien we de huidige werkzaamheden willen voorzetten dan is daarvoor naar verwachting structureel afgerond € 600k nodig (voor inzet formatie en uitvoeringsbudget). Dit is dan exclusief een intensivering vanuit het coalitieakkoord én exclusief eventuele aanvullende uitkomsten van het Burgerberaad.

Mogelijk worden er (structurele) middelen aan het gemeentefonds toegevoegd om de uitvoering van de klimaatopgave een flinke boost te geven. Wij houden dit uiteraard scherp in de gaten.

Mogelijk geeft de meicirculaire hierover meer uitsluitel. De middelen die hiervoor (via de algemene uitkering) beschikbaar komen, willen we hiervoor ook beschikbaar stellen.

Bij de programmabegroting 2023 zullen we naar verwachting kunnen aangeven hoeveel

gemeentelijke lasten met deze opgave gemoed zijn (aan inzet van fte's en uitvoeringsbudget) en in hoeverre deze lasten gedekt kunnen worden door te ontvangen rijksbijdragen.

Wat gaat het kosten?

Programmastaat 4 Duurzaamheid

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Lasten	9.208	9.122	9.115	9.115
Baten	10.014	10.014	10.014	10.014
Saldo van baten en lasten	806	892	899	899
Reserves				
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0
Resultaat	806	892	899	899

5 Bestuur en Veiligheid

Bestaand beleid

Een Rhedense samenleving, waarin iedere inwoner en ondernemer een veilige woon- en werkomgeving ervaart. Veiligheid is immers een basisvoorwaarde voor plezierig wonen in onze gemeente. Iedereen moet zich veilig voelen en ieders omgeving moet leefbaar zijn. Daarom bestrijden we geweld, discriminatie en criminaliteit. Rheden streeft naar verbetering van leefbaarheid en vermindering van (georganiseerde) criminaliteit waardoor inwoners zich veilig voelen binnen de gemeente Rheden. Daarnaast streven we naar een samenleving waarin gelijke behandeling voorop staat. Een effectieve samenwerking tussen gemeente en haar partners is daarvoor voorwaarde.

Bestuur en veiligheid

Perspectief

Veiligheid

Vanaf 2023 ligt er een nieuw integraal veiligheidsplan. De veiligheidsstrategie van de politie wordt in 2023 herzien, waarbij onze speerpunten kunnen worden meegenomen in hun strategie. Thema's zoals gedigitaliseerde criminaliteit, ondermijning en zorg en veiligheid worden speerpunten.

Autonome ontwikkelingen

Participatie en burgerberaad

Participatie is van groot belang voor de gemeente Rheden. De coalitiepartijen hechten veel waarde aan betrokkenheid van inwoners. We willen meer aandacht voor onze inwoners en ruimte voor het gesprek en initiatieven vanuit de inwoners. We zetten in op zorgvuldige participatie en communicatie. We werken samen met de inwoners en maken heldere afspraken.

Om meer (en meer verschillende) mensen te betrekken, gaan we verschillende middelen inzetten zoals een digitaal participatieplatform en het burgerberaad. Hiervoor is extra budget nodig.

Veiligheid

VGGM

De VGGM heeft een verbeterplan opgesteld om de bedrijfsvoering te verbeteren. Dit bleek nodig naar aanleiding van een aantal autonome ontwikkelingen, interne ontwikkelingen en ook uit een benchmark. Een officieel besluit over de benodigde extra middelen voor 2023 en verder moet nog genomen worden door het algemeen bestuur van de VGGM. Echter wilden wij hem onder voorbehoud al wel benoemen.

Financiële ontwikkelingen

5. Bestuur en Veiligheid

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Structurele effecten jaarrekening 2021				
subtotaal	0	0	0	0
Autonome ontwikkelingen				
Groene Metropoolregio opgaven	- 222			
Groene Metropoolregio regiobureau	-3	-3	-3	-3
VGGM bijdrage brandweer	-16	-16	-16	-16
VGGM verbeterplan bedrijfsvoering	-93	-93	-93	-93
Vergoeding raadsleden	-18	-18	-18	-18
Kaderwijziging Connectie porto verkiezingen	-14	-14	-14	-14
subtotaal	-366	-144	-144	-144
Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)				
subtotaal	0	0	0	0
Totaal	-366	-144	-144	-144

Autonome ontwikkelingen

Groene Metropoolregio

De gemeentelijke bijdrage voor de opgaven wordt incidenteel begroot. De raad moet jaarlijks instemmen met deelname. M.b.t. deelname in 2023 staat besluitvorming in november, bij de begrotingsbehandeling, gepland. In deze kadernota houden we voorsnog rekening met deelname aan alle vijf opgaven. Mocht uw raad anders besluiten, dan zal dat in de programmabegroting 2023-2026 worden verwerkt. De structurele stijging van 3.000 betreft indexering.

VGGM brandweer

De inwonersbijdrage brandweer wordt verhoogd als gevolg van loon- en prijscompensatie conform de begroting 2023 van de VGGM.

VGGM verbeterplan bedrijfsvoering

Verwachte kosten verbetering bedrijfsvoering VGGM o.a. voor de onderdelen brandweer en GGD.

Vergoeding raadsleden

Vaste maandelijks vergoeding die raadsleden voor het ambt ontvangen, wordt op basis van de indexatie van CAO-lonen overheid bijgewerkt. Vanaf 2023 houden we rekening met 3% stijging

Kadercorrectie Connectie

In programma Overhead wordt de kadercorrectie Connectie uit de eerste bestuursrapportage 2022 van de Connectie verwerkt. Daarvan heeft 14.000 betrekking op programma 5.

Wat gaat het kosten?

Programmastaat 5 Bestuur en Veiligheid

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Lasten	7.908	7.669	7.627	7.627
Baten	611	611	611	611
Saldo van baten en lasten	-7.297	-7.058	-7.016	-7.016
Reserves				
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0
Resultaat	-7.297	-7.058	-7.016	-7.016

6 Overhead en algemene dekkingsmiddelen

Uitgangspunt voor dit programma is nog steeds het waarborgen van een solide financiële positie van de gemeente blijkend uit een evenwichtige en sluitende (meerjarig)begroting in combinatie met een voldoende reservepositie.

Binnen dit programma zijn tevens de ontwikkeling op het gebied van de Bedrijfsvoering, waaronder de Connectie, terug te vinden.

Perspectief

Voor een goede dienstverlening naar onze inwoners, ondernemers en instellingen en een goed werkende organisatie is een digitale ondersteuning niet meer weg te denken. En andersom, onze inwoners etc. vragen steeds meer om een gemeentelijke overheid die meegroeit met de mogelijkheden van de digitale dienstverlening en daar dan ook steeds meer van verwacht. Op een aantal onderdelen behoeft de digitale ondersteuning een verdere verbetering.

Aan deze digitaliseringsopgave wordt middels het programma Digitaal Rheden inhoudelijk invulling gegeven, waarover u later in dit hoofdstuk meer leest. Daarnaast vraagt de digitaliseringsopgave - en de achterliggende toenemende behoefte, meer van onze ambtelijke organisatie. Dit kan zijn dat we medewerkers vragen om hun rol anders in te vullen, maar ook dat de veranderde vraag meer capaciteit vraagt.

De digitale toegankelijkheid heeft ook een keerzijde. Het maakt dat we als gemeente ook beter te vinden zijn voor kwaadwillende. In de lande zijn er de afgelopen jaren tal voor voorbeelden te vinden waar het fout is gegaan met grote gevolgen voor de beschikbaarheid van de dienstverlening aan inwoners. Om de beschikbaarheid ondanks de toenemende bedreigingen toch hoog te houden, is het belangrijk de investering en informatieveiligheid en bewust om te gaan met risico's.

Regionaal blijven we op ICT en facilitair gebied binnen De Connectie samenwerken met de gemeenten Arnhem en Renkum. In de komende periode wordt de samenwerking, naar aanleiding van de Bestuursopdracht, verder verbeterd door o.a. de vraag-aanbod relatie, waarbij Rheden de vraagrol heeft, te versterken.

Professionalisering organisatie

Onze organisatie is continu in ontwikkeling. De organisatie is logischer ingericht en de structuur is aangepast naar de kennis en behoefte van nu. Zo is zowel directie en management op sterkte gebracht om adequaat te kunnen sturen op de uitvoering van taken op basis van een realistische en behapbare span of control. Zo is ook de ontwikkeling ingezet om beleid en formatiebudget te optimaliseren. Op deze manier moet inzicht ontstaan welke formatie benodigd is voor welke taak. Daarmee zijn we er echter nog niet!

De afgelopen 2 jaar zijn op basis van eerdere raadsbesluiten reparaties in de formatie doorgevoerd om de taken op basis van de huidige vastgestelde beleidskaders uit te kunnen voeren. Voor een aantal onderdelen in de organisatie lopen op dit moment nog onderzoeken. De resultaten daarvan en ook de bijbehorende kansen en risico's, zullen ten tijde van het maken van de programmabegroting 2023 bekend zijn.

Ziekteverzuim en openstaande vacatures in combinatie met de 'krapte' op de arbeidsmarkt zorgen voor een hoge werkdruk. Dit heeft zijn weerslag op onze organisatie. Enerzijds formatief maar ook financieel. Ook de korte opzegtermijn leidt tot (langere dure) inhuur totdat openstaande vacatures zijn vervuld en dus extra kosten.

In de Programmabegroting 2023 brengen we de resultaten en de effecten van bovengenoemde onderzoeken in beeld. Naar verwachting is hiermee een bedrag van ruim € 1 miljoen gemoeid. Met

deze aanpassing zijn we in staat om de professionalisering van de organisatie vorm te geven. Bij de begroting 2023 geven we aan wat de formatieve en financiële consequenties zijn en in hoeverre deze aanpassingen incidenteel of structureel zijn.

Algemene ontwikkelingen

Digitaal Rheden

In het informatiedocument schrijven wij dat de digitaliseringsopgave middels het programma Digitaal Rheden geen sinecure is, een forse investering vergt en dat we er bij Kadernota 2023 op terug komen. We willen en moeten een slag maken om onze publieke rol richting inwoners en ketenpartners waar te blijven maken. De samenleving digitaliseert en is gemiddeld 4 uur en 44 minuten per dag online en heeft hoge verwachtingen als het gaat om dienstverlening, nieuwe wet- en regelgeving dwingt ons om verder te digitaliseren (o.a. Omgevingswet, Wet open overheid, nieuwe Archiefwet, Wet modernisering elektronisch berichten verkeer, Baseline Informatievoorziening Overheid etc.) en digitaal werken wordt de norm bij ingebruikname van ons nieuwe gemeentehuis. Met het in samenhang uitvoeren van activiteiten en projecten in Digitaal Rheden werken we aan de volgende doelen: efficiëntere dienstverlening (inclusief digitaal werken), goed werkgeverschap, verbeteren interne en externe samenwerking, een stevig fundament en betrouwbare ICT en transparante sturing. Op deze doelen zijn (maatschappelijke) effecten en resultaten noodzakelijk en onuitstelbaar. We zien mogelijkheden om subsidies aan te vragen. Een advies van het Inter Gemeentelijk Subsidiebureau (IGS) met kansrijke en voor een deel substantiële subsidies is beschikbaar. Een globale raming van de investering bedraagt: 2023 € 1.200.000, voor 2024 € 1.000.000 en voor 2025 € 300.000 (exclusief subsidie).

Rheden 450!

In 2023 bestaat de gemeente Rheden in zijn huidige vorm 450 jaar. Het college heeft de wens uitgesproken dit groots te willen vieren. Een dergelijk kroonjaar vergt veel aandacht en voorbereidingen. De raad heeft in 2021 € 100.000 ter beschikking gesteld voor de opstart van de organisatie. Momenteel heeft iedere werkgroep 25.000,00 ter beschikking voor de organisatie.

Nu de contouren van de activiteiten van de werkgroepen zich beginnen af te tekenen, is er bij de werkgroepleden en vrijwilligers behoefte aan een evenementcoördinator. Voorstel is € 25.000 voor de locatie (huur tent etc.) en € 100.000 voor cofinanciering van activiteiten. Tezamen € 125.000.

Veranderende rol van de gemeente en de verwachting van bedrijfsvoering

De rol van de gemeente is sterk aan het veranderen. De gemeente treedt steeds meer op als partner. Denk aan burgerparticipatie, faciliteren en co-creëren. Samen met onze inwoners, bedrijven, instellingen en andere overheden realiseren we steeds meer gezamenlijk maatschappelijke opgaven. De verwachtingen zijn hoog en de opgaven vaak dynamischer en complexer. Ook onvoorspelbaarheid en onzekerheid nemen toe (botsende belangen (bijv. extern/intern, financiële claims). Optreden als partner vraagt meer afstemming en ondersteuning en vastleggen van afspraken om gezamenlijke opgaven te realiseren zowel extern als intern. Dat vraagt om een organisatie van Bedrijfsvoering die daar op inspeelt en klaar voor is. Dat heeft ook een keerzijde. De vraag aan advies en ondersteuning neemt toe. De huidige formatie is daar onvoldoende op ingericht en staat daardoor onder hoge druk. Om op een adequate wijze invulling te geven aan de sterk veranderende rol van de gemeente is het noodzakelijk de formatie binnen Bedrijfsvoering op peil te hebben die de interne en externe vraag aankan en de partner in dienstverlening kan zijn die nodig is.

Financiële ontwikkelingen

6. Overhead en algemene dekkingsmiddelen

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Structurele effecten jaarrekening 2021				
subtotaal	0	0	0	0
Autonome ontwikkelingen				
Kostenstijging IV/ICT	-20	-20	-20	-20
Bijdrage Connectie				
- diverse kadercorrecties	113	113	113	113
- Loon- en prijsontwikkelingen (incl. opleidingsbudget en kostenstijging IV/ICT)	-505	-496	-495	-493
- Belastingen en basisregistraties	-70	-63	-63	-63
- Correctie begrotingswijziging Connectie 2021	-41	-41	-41	-41
Gelders Archief	-5	-5	-5	-5
Verhoging budget arbodienstverlening	-40	-40	-40	-40
Licentiekosten HR21	-10	-10	-10	-10
Robuust rechtsbeschermingsysteem	-60	-60	-60	-61
Salarisadministratie Beaufort	-10	-10	-10	-10
CAO ontwikkeling 2021-2022	-397	-397	-397	-397
CAO ontwikkeling vanaf 2023	-783	-783	-783	-783
Algemene uitkering:				
septembercirculaire 2021	1.442	1.438	1.601	1.753
decembercirculaire 2021	365	357	360	375
maartbrief 22	3.000	5.000	5.000	1.000
subtotaal	2.979	4.983	5.150	1.318
Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)				
Bijdrage Connectie:				
- Kapitaallasten Opgave ICT	-21	-21	-21	-21
- Taakstellende afbouw	-30	-30	-	-
- Informatieveiligheid en businesscontinuïteit	-239	-205	-191	-191
Adviezen	-35	-35	-35	-35
Participatieplatform	-25			
Personeelskosten organisatieverandering	-30	-30	-30	-30
Rheden 450!	-125			
subtotaal	-505	-321	-277	-277
Totaal	2.474	4.662	4.873	1.041

Autonome ontwikkelingen

Kostenstijging IV / ICT

We zien dat de kosten voor de ICT en de Informatievoorziening over de hele linie toenemen. Voor de kosten binnen de Rhedense begroting is de afgelopen jaren geen inflatiecorrectie toegepast, terwijl de prijzen wel zijn gestegen. We kunnen deze stijging niet langer binnen de begroting opvangen. (20k)

Bijdrage Connectie:

- Diverse kadercorrecties
Teruggave diverse werkbudgetten waarbij de Connectie voortaan de werkelijke kosten in rekening zal brengen en daarnaast uitbreiding van het aantal (mobile) devices. Een deel van de kadercorrecties was al verwerkt in de begroting 2022, vandaar het positieve netto effect.
- Loon- en prijsontwikkelingen (incl. opleidingsbudget en kostenstijging IV/ICT)
Op 27 januari 2022 is de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) met terugwerkende kracht goedgekeurd. Per 1 december 2021 zijn de salarissen gestegen met 1,5% en per 1 april 2022 stijgen deze met 2,4%. Daarnaast vindt er binnen de Connectie jaarlijks een onderhoudsronde HR21 plaats, waarbij wordt getoetst in hoeverre de normfuncties nog aansluiten bij de werkzaamheden van de medewerkers. Daarnaast geldt bovengenoemde kostenstijging IV/ICT ook voor de Connectie, waar een groot deel van de bedrijfsvoerings is ondergebracht. Voor wat betreft de kostenstijging IV/ICT komen we, al redenerend, voor zowel de indexering van de ICT kosten voor de leveranciers als de personeelskosten uit op een percentage van 3% ten opzichte van de ICT component in de begroting van DC .
- Belastingen en basisregistraties
Deze kosten zijn gericht op aanvullende eisen vanuit Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), de noodzaak voor een Samenhangende Objectenregistratie (SOR), een tijdelijke afname in opbrengsten Dwangvordering als gevolg van de coronamaatregelen en tot slot de landelijke trend in aanhoudende groei van bezwaren op belastingaanslagen.
- Correctie begrotingswijziging Connectie 2021
In de begroting 2021 is een kaderwijziging niet juist verwerkt. Dit betreft herstel van deze foutieve boeking.

Gelders Archief

De bijdrage aan het Gelders Archief wordt verhoogd als gevolg van de loon- en prijscompensatie conform de begroting 2022 van het Gelders Archief.

Arbodienstverlening

In de afgelopen jaren is het budget voor arbodienstverlening niet aangepast. De kosten voor de inzet van de arbodienstverlening zijn in de afgelopen jaren echter toegenomen. De inzet is noodzakelijk om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen (Wet verbetering Poortwachter).

Licentiekosten HR21

De uitgaven voor de licentiekosten HR21 zijn niet herkenbaar geraamd. Budget wordt nu toegevoegd.

Robuust rechtsbeschermingsysteem

Met een bijdrage in de algemene uitkering voor robuust rechtsbeschermingsysteem worden gemeenten in staat gesteld een betere rechtsbescherming voor hun inwoners te organiseren. Deze bijdrage is opgenomen in de decembercirculaire 2021.

Salarisadministratie Beaufort

Stijging als gevolg van indexering.

CAO ontwikkelingen

De CAO voor gemeenten voor 2021-2022 kwam begin 2022 tot stand. In onze begroting 2022 was rekening gehouden met een stijging van 1,5% vanaf 2021. De stijging komt echter op totaal 3,9%. Dat leidt tot hogere salarislasten vanaf 2022. Voor 2023 houden we rekening met een stijging van de loonkosten met 3%.

Algemene uitkering

In deze Kadernota is de meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering verwerkt op basis van de september- en decembercirculaire gemeentefonds van 2021 en de 'maart-brief 2022' van het ministerie van BZK.

Over de ontwikkelingen van beide circulaires is uw raad apart geïnformeerd. Ten tijde van het opstellen van de Kadernota was de meicirculaire 2022 van het gemeentefonds nog niet door het Ministerie van BZK gepubliceerd. Naar verwachting zal in de meicirculaire een toename van het accres opgenomen worden, waardoor we in de periode 2022 t/m 2025 een substantieel hogere algemene uitkering zullen ontvangen. In de maart-brief 2022 zijn door het ministerie op hoofdlijnen de contouren geschetst van de mogelijke verwerking die tot uitdrukking zal komen in de mei-circulaire 2022. Op basis van deze brief hebben we een voorlopige inschatting gemaakt van de te ontvangen (hogere) algemene uitkering.

Met een aparte raadsmemo zullen we z.s.m. op de effecten van de meicirculaire terugkomen.

Overige ontwikkelingen (keuzeoptie)

Bijdrage Connectie

- Opgave ICT
Op basis van voortschrijdend inzicht in informatie over te migreren applicaties, benodigde licenties en de complexiteit binnen de autorisatiestructuur van deze applicaties, zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor de GemICT omgeving. Hierbij speelt ook dat het 'op afstand werken' als gevolg van de coronacrisis tot in-efficiency in deze migratie heeft geleid. Het betreft hier grotendeels kapitaallasten.
- Taakstellende afbouw
In de begroting van De Connectie is in 2023 een taakstelling van 2 fte en in 2024 in totaal van 4 fte ingeboekt op de formatie voor het applicatiebeheer. Deze taakstelling blijkt in ieder geval op korte termijn niet haalbaar. Met deze begrotingswijziging wordt de taakstellende afbouw van de formatie voor applicatiebeheer met eenjaar getemporeerd.
- Informatieveiligheid en businesscontinuïteit
In deze moderne tijd wordt informatieveiligheid meer en meer van belang. Dit maakt dat we ons als gemeente samen met onze partners op het vlak van ICT beter moeten wapen door de risico's in kaart te brengen en mitigerende maatregelen te nemen. De ontwikkelingen gaan hard, dit maakt dat we hierop moeten investeren.
Een belangrijke maatregel is de inzet van een Intrusion Detection System / Intrusion Prevention System (IDS/IPS). Deze omgeving herkent en blokkeert actief mogelijke misbruikpogingen al voordat deze de dienstverlening kunnen bereiken. De huidige inschatting is een eenmalige investering van circa €24.000 en circa €60.000 structureel. De bijdrage van de gemeente Rheden hierin is ruim €10.000 structureel (17%).
In het verlengde hiervan zijn we ook meer samenwerking aan het zoeken op het gebied van Privacy. Samen met de gemeente Renkum en Arnhem zijn we voornemens om in 2023 een security - en privacy-platform op te richten (gericht op de taken voor de Security - en Privacy Officers). Vooralsnog is de verwachting dat dit budgetneutraal haalbaar is.

Adviezen

Door toename van de behoefte aan (juridische) expertise op het gebied van arbeidsrecht of HR bij specifieke vraagstukken is structureel extra budget benodigd.

Participatieplatform

In het Klimaatprogramma is afgesproken dat de tijdelijke programmastructuur geldt tot en met 2022, daarna worden de activiteiten en doelen overgedragen naar de lijn. Reeds in 2022 is een aantal zaken overgedragen aan de lijn. Dat geldt echter niet voor partnerschap, participatie en de hele aanpak van de actiegerichte communicatie en bewustwording. Deze thema's worden in 2022 nog afzonderlijk opgepakt om in 2023 eveneens in de organisatie te landen. Dat betekent dat vanaf 2023 er extra budget nodig is om de participatie en communicatie te verzorgen binnen de lijn. Voor het overbrengen, bewustmaken en behalen van de klimaatdoelstellingen, zijn communicatie en participatie noodzakelijk. Wanneer deze taak wordt overgedragen naar de lijn, betekent dit automatisch meer werkzaamheden die bij de vakgroep communicatie belegd moeten worden. Hiervoor is extra budget noodzakelijk.

Personele consequenties organisatieverandering

De personele consequenties van de uitgevoerde 1e fase organisatieverandering leidt tot een toename van de salariskosten van €30.000 vanaf 2023.

Rheden 450!

Zoals toegelicht bij Algemene Ontwikkelingen zijn in 2023 extra middelen nodig voor de activiteiten in het kader van Rheden 450!. Het totaalbedrag van € 125.000 is onder te verdelen in € 25.000 voor de locatie en € 100.000 voor cofinanciering van activiteiten.

Wat gaat het kosten?

Programmastaat 6 Overhead en algemene dekkingsmiddelen

Post (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Lasten	19.397	19.046	18.866	18.865
Baten	96.027	96.902	96.547	92.714
Saldo van baten en lasten	76.629	77.856	77.681	73.849
Reserves				
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	3	3	3	3
Resultaat	76.633	77.859	77.685	73.853

3. Uitgangspunten en kaders

Dit hoofdstuk behandelt de financiële omgangsvormen (kaders) tussen Raad en college. Daarbij wordt in het bijzonder ingegaan op de uitgangspunten die worden gehanteerd bij het opstellen van de financiële prognose in de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026.

Voor deze uitgangspunten gelden de volgende kwaliteitseisen:

- de uitgangspunten dienen een voldoende realiteitsgehalte te hebben, zodat een zo goed mogelijke voorspelling wordt gedaan van de te verwachten jaarrekeningresultaten;
- de uitgangspunten die het begrotingsresultaat bepalen worden zoveel als mogelijk consequent toegepast;
- beoogd wordt een zo goed mogelijk inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de begrotingsresultaten van de opeenvolgende jaren.

Verder worden in dit hoofdstuk, naast algemene budgettaire uitgangspunten, diverse specifieke kaders uiteengezet die betrekking hebben op de (meerjaren-)begroting 2023-2026.

Algemene uitgangspunten

Programmabegroting

Overeenkomstig de besluitvorming bij de kadernota en programmabegroting 2022 wordt vooralnag de volgende programma-indeling toegepast:

1. Economische ontwikkeling
2. Welzijn
3. Gebiedsontwikkeling
4. Duurzaamheid
5. Bestuur en Veiligheid
6. Overhead en algemene dekkingsmiddelen

Op dit moment loopt het project 'doorontwikkeling programmabegroting'. Dit zal leiden tot een wijziging in de programma-indeling. In de programmabegroting 2023 zal dit tot uiting komen.

Financieel beleid

Overeenkomstig de Gemeentewet dient de gemeente te beschikken over een structureel sluitende begroting, dan wel zal de meerjarenraming een financieel evenwicht moeten laten zien. Voor zover hier geen sprake van is, zal de gemeente onder preventief toezicht komen te staan van de provincie. De algemene uitgangspunten van het te volgen financieel beleid die van toepassing zijn op de begroting 2023 luiden als volgt:

- Wij streven naar een evenwichtige financiële situatie. De financiële kengetallen, zoals in de begroting worden opgenomen, geven daarbij inzicht in de financiële ontwikkelingen van onze gemeente. Voorwaarde is dat er balans is in de inkomsten en uitgaven waardoor er sprake is van een sluitend meerjarig perspectief passend bij het gewenste voorzieningenniveau;
- De gemeente Rheden streeft naar een begroting die structureel en reëel in evenwicht is.
- Autonome ontwikkelingen:
 - Lopend beleid wordt voortgezet maar er is een verandering van kosten of inkomsten (bijvoorbeeld prijsstijgingen, veranderde wet- en regelgeving).
 - De gemeente heeft geen invloed op de wijzigingen en heeft geen of weinig keuzemogelijkheden.

De Begroting 2023 wordt opgebouwd vanuit het bestaande, door de Raad geaccordeerde, beleid. Voor nieuw beleid geldt het uitgangspunt van de integrale afweging, waarbij de Raad, gegeven het hem toekomende budgetrecht, de besluiten neemt en daarmee de nieuwe middelen beschikbaar stelt.

Uitgangspunten bij bepalen baten

Belastingen en Lokale heffingen

De jaarlijkse vaststelling van de tarieven, zoals deze in de begroting worden verwerkt, is gebaseerd op het door de Raad vastgestelde tarievenbeleid en hieraan ten grondslag liggende consistente en objectieve uitgangspunten. We streven ernaar om alle diensten kostendekkend uit te voeren.

Voor de berekening van de tarieven lokale heffingen 2023 worden de volgende berekeningsmethodes gehanteerd:

- Voor de tarieven waarvoor als uitgangspunt dient '100% kostendekkendheid', wordt het tarief berekend op basis van een kostprijsberekening. Hierbij worden de direct- en indirect toe te rekenen kosten aan de prestatie (activiteit) toegerekend en vervolgens op grond van de geraamde aantallen 'omgeslagen' in een tarief, waarbij vervolgens een kostendekkend tarief ontstaat;
- Voor de tarieven waarbij de jaarlijkse stijging wordt gebaseerd op het geraamde inflatiepercentage wordt uitgegaan van het tarief over 2022, vermeerderd met de inflatieontwikkeling zoals deze is opgenomen in de mei-circulaire 2022 van het gemeentefonds;
- Belastingen en heffingen: We streven ernaar om alle diensten kostendekkend uit te voeren. De opbrengst van de onroerende zaakbelastingen wordt jaarlijks met, in principe, maximaal het verwachte inflatiepercentage verhoogd, tenzij de raad op voorstel van het college anders besluit.
- Het coalitieakkoord 2022-2026 Groener, Socialer en Dichterbij geeft aanleiding voor discussie welke ruimte aanwezig is in de uitgangspunten t.a.v. de lokale belastingdruk (aard en omvang van belastingen en lokale heffingen). Ten aanzien van de onbenutte belastingcapaciteit gaat het dan vooral over de OZB. Hiervoor geldt als huidig uitgangspunt dat maximaal de inflatiecorrectie wordt gehanteerd. Eventuele voorstellen volgen bij de behandeling van de programmabegroting 2023.

Voor de hoogte van de OZB geldt geen voorgeschreven norm, behalve bij een eventuele "artikel 12-aanvraag", dan geldt een normtarief voor de OZB als één van de toelatingseisen. In dat geval dient een gemeente minimaal 20% meer OZB te heffen dan het landelijk gemiddelde.

Om aan te sluiten op het provinciaal gemiddelde van de totale belastingdruk zou de OZB-last per inwoner stijgen met $\pm 27\%$. De totale meeropbrengst aan OZB bedraagt in dit geval afgerond € 2.460.000.

In de onderstaande tabel wordt voor de financieel relevante lokale heffingen uiteengezet welke uitgangspunten worden gehanteerd in het tarievenbeleid. Deze uitgangspunten zijn bepalend voor de berekening van de tarieven voor 2023.

Uitgangspunten tarievenbeleid lokale heffingen

	(maximaal) 100 % kostendekkend tarief	Jaarlijkse stijging op basis van inflatiepercentage	Andere uitgangspunten
Onroerende zaakbelastingen			X
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	X		
Rioolrechten	X		
Bouwleges	X		
Hondenbelasting		X	
Toeristenbelastingen		X	
Forensenbelasting		X	
Secretarieleges	X		
Begraafrechten	X		

Leges

De leges worden in de begroting geraamd op basis van het verwacht aantal verstrekkingen en de tarieven overeenkomstig de geldende verordening. Op basis van de begrote lasten over 2023 worden in het najaar van 2022 de nieuwe kostendekkende tarieven berekend en in een wijziging van de legesverordening aan de Raad ter vaststelling voorgelegd. Na besluitvorming door de Raad zal de begroting 2023, waar van toepassing, worden aangepast op de nieuwe tarieven.

Prijzen gemeentelijke goederen en diensten

Voor het bepalen van de geraamde kostprijs van goederen, werken en diensten van de gemeente, die worden geleverd aan overheidsbedrijven en derden, wordt een systeem van kostentoe rekening gehanteerd. Bij de kostentoe rekening worden naast de directe kosten de indirecte kosten betrokken, die rechtstreeks samenhangen met de door de gemeente verleende diensten.

Algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering voor de begroting en meerjarenraming wordt in principe gebaseerd op de meicirculaire 2022. In het geval de septembercirculaire 2022 substantiële afwijkingen laat zien ten opzichte van de meicirculaire kan dat aanleiding zijn die circulaire als basis te gebruiken.

Opbrengst huur en pacht

De opbrengsten van de huur en de pacht worden begroot op basis van de hieraan ten grondslag liggende beleidsdoelstellingen en contracten. Voor zover sprake is van leegstand bij de te verhuren objecten wordt toch rekening gehouden met een substantiële bezetting. Hiermee wordt bereikt dat in de begroting de te realiseren opbrengsten blijken en dat bij de jaarrekening inzicht ontstaat in het bezettingsresultaat.

Uitgangspunten bij bepalen lasten

Loon- en prijsontwikkelingen

In de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 worden stelposten gereserveerd waaruit verwachte prijsstijgingen en autonome kostenontwikkelingen kunnen worden opgevangen. Als basis voor die inflatiepercentages wordt de meicirculaire van 2022 gehanteerd.

Financieringskosten (rentekosten)

De financieringskosten worden in de begroting 2023 opgenomen op basis van een geactualiseerde middellange financieringsprognose. Hierbij wordt de financieringspositie van de gemeente herberekend en over het overschot c.q. tekort rente gecalculleerd. In de begroting 2023 en verder wordt voor het financieringstekort voor zover deze de kasgeldlimiet overschrijdt een rentekostenvoet gehanteerd van 1%. Voor kortlopende financiering (onder de kasgeldlimiet) zal een rentepercentage worden gehanteerd van 0,5%. Het financiële effect zal verwerkt worden in de meerjarenraming 2023-2026. Voor de rentelasten die bij derden in rekening worden gebracht en die onderdeel uitmaken van de kostprijsberekening van de in het verleden gedane investeringen - gelden de destijds vastgestelde rentepercentages. De structurele rentekosten zijn daarmee volledig in de begroting en meerjarenraming verwerkt.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten worden berekend naar gelang de economische levensduur van het betreffende activum. Hierbij worden de afschrijvingstermijnen gehanteerd, zoals opgenomen in bijlage 1 van de financiële verordening gemeente Rheden 2019. Voor de jaarlijkse raming van de afschrijvingskosten worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De structurele afschrijvingslasten van investeringen tot en met 2021 worden volledig in de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 verwerkt en toegerekend aan de hierop betrekking hebbende programma's;
- De structurele afschrijvingslasten van investeringen van 2022 en verder, waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden, worden volledig in de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 verwerkt en toegerekend aan de hierop betrekking hebbende programma's;
- In de meerjarenraming 2024-2026 worden de afschrijvingslasten voor vervangingsinvesteringen geraamd op het niveau van de 'vrijval' van afschrijvingen, die het gevolg zijn van het volledig afgeschreven zijn van investeringen. Als gevolg van deze keuze ontstaat in die jaren geen budgettair effect in de begroting;
- Met de vaststelling van de begroting stelt de Raad de financiële ruimte beschikbaar voor de lasten die voortkomen uit de zogenoemde investeringslijst. Deze lijst heeft betrekking op vervangings- en uitbreidingsinvesteringen en dient ter onderbouwing van de gevraagde financiële ruimte;
- Voor investeringen die verband houden met nieuw beleid (uitbreidingsinvesteringen) wordt door het college aan de Raad in een afzonderlijk raadsvoorstel verzocht het investeringskrediet beschikbaar te stellen;
- Het college stelt de investeringskredieten beschikbaar voor wat betreft de vervangingsinvesteringen voor zover de hiermee verbonden lasten passen binnen de door de Raad beschikbaar gestelde financiële ruimte;

Ten aanzien van de begroting 2023 zal als volgt worden gehandeld:

- In de uiteenzetting van de financiële positie in de programmabegroting 2023 wordt de financiële ruimte in beeld gebracht die verband houdt met 'uitbreidingsinvesteringen'. Ter onderbouwing dient de investeringslijst 2022-2026;

- Voor het begrotingsjaar 2026 wordt een investeringsruimte opgenomen die gelijk is aan de daling van de afschrijvingslasten in dat jaar als gevolg van volledig afgeschreven investeringen. Hierbij doet zich geen budgettair effect voor;
- In de programmabegroting zal de investeringslijst 2022-2026 worden opgenomen,
- Met het vaststellen van de programmabegroting 2023 stelt de Raad overeenkomstig het bepaalde in de Financiële verordening gemeente Rheden 2019 de middelen beschikbaar voor de uitvoering van het investeringsprogramma (investeringslijst 2022-2026) door het college.

Personeelskosten (salariskosten)

De salariskosten worden in de begroting 2023 geraamd op de toegestane formatieomvang en de hierbij behorende loonkosten van de personeelsleden op basis van de huidige cao afspraken. In de meerjarenraming 2024-2026 wordt jaarlijks een stelpost opgenomen in verband met een kostenstijging als gevolg van (extra) periodieke verhogingen, functiewaarderingen en dergelijke.

Reserves en voorzieningen

Noodzaak en omvang

Op grond van de financiële verordening biedt het college de raad eens in de 4 jaar een nota reserves en voorzieningen aan. In deze nota wordt een toelichting gegeven over de noodzakelijkheid en de gewenste omvang van de reserves en voorzieningen. We verwachten in het 4e kwartaal van 2022 een 'Nota herziening reserves en voorzieningen' aan de raad te kunnen voorleggen.

Rentebeleid

In de begroting 2023 zullen de 'rentekosten reserves en voorzieningen' worden verwerkt overeenkomstig het huidige rentebeleid.

Subsidieverstrekingen

De hoogte van de subsidieverstrekingen worden gebaseerd op de van toepassing zijnde subsidieverordeningen en, voor zover hier sprake van is, subsidiecontracten. Indien in deze een indexering is voorzien, geldt voor het jaar 2023 een stijging van maximaal het verwachte inflatiepercentage op basis van meicirculaire. Indien een indexering niet is voorzien geldt de nullijn.

Grondexploitatie

De uitgangspunten die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 zijn in de beleidsnota grondbeleid gemeente Rheden 2015 opgenomen.

Kosten Regionale samenwerkingen

De kosten als gevolg van regionale samenwerkingen (Verbonden partijen) zijn in de begroting verwerkt.

Incidentele begrotingsruimte

In de begroting 2023 wordt een incidentele begrotingsruimte opgenomen van € 25.000. Deze post dient als dekkingsmiddel voor incidentele wensen van het college, alsmede incidentele tegenvallers die zich voordoen.

Ingevolge een genomen raadsbesluit zijn met ingang van 1 januari 2003 tussen het college en de Raad afspraken gemaakt over het omgaan met de incidentele begrotingsruimte. Kort samengevat kan het college per geval besluiten tot het inzetten van de incidentele begrotingsruimte, voor zover

het benodigde incidentele budget niet boven de € 25.000 uitkomt en de incidentele begrotingsruimte voldoende ruimte biedt. Indien een budget wordt gevraagd van boven de € 25.000 zal het college aan de Raad in een raadvorstel vooraf toestemming dienen te vragen. Een verruiming van de incidentele begrotingsruimte behoeft eveneens expliciet de instemming van de Raad.

Doorontwikkeling programmabegroting

De rekenkamercommissie heeft onderzoek gedaan naar de programmabegroting van de gemeente Rheden en dit verwoord in het rekenkameronderzoek "De programmabegroting Rheden: Naar betere sturing op de toekomst". Sinds dit rapport is er veel gebeurd: met de programmabegroting 2022 hebben we een grote stap gezet in de opzet van dit document en met de programmabegroting 2023 gaan we door op dit ingeslagen pad.

De begroting 2022 is op een nieuwe manier gezamenlijk vormgegeven wat resulteerde in een beter leesbaar product. Bij de start van het interne traject 'Doorontwikkeling programmabegroting' is gekozen voor een groeimodel, waarbij in een iteratief proces de meerwaarde van de begroting voor zowel raad, college als organisatie stapsgewijs wordt verbeterd. Met de bespreking van de programmabegroting 2022-2025 is in de Gemeenteraad groen licht gegeven om door te gaan in de doorontwikkeling richting de programmabegroting 2023.

Vanaf de begroting 2022 hanteren we per programma de opbouw Visie, Doel en Resultaat (zgn. logisch kader of doelenboom). Een belangrijke aanpassing voor de programmabegroting 2023 ten op zichte van de begroting 2022 is het toevoegen van indicatoren per doel. Met een indicator maken we een Doel meer concreet en meetbaar (SMART).

Gedurende het traject zijn zowel Bestuur als Organisatie tot de conclusie gekomen dat de huidige programma-indeling niet langer aansluit bij de behoefte. Het college heeft van de financiële commissie de ruimte gekregen om bij de kadernota 2023 een nieuwe programma indeling voor te stellen. Het voorstel leest u hieronder.

Voorgestelde programma-indeling

Het toetsingskader is als volgt gedefinieerd:

- ✓ Logische clustering van taakvelden en daarmee portefeuilles;
- ✓ Evenwichtige verdeling van financiële middelen over de programma's;
- ✓ Aansluiting bij de organisatiestructuur.
- ✓ Daarnaast dient de indeling te voldoen aan het BBV.

Op basis van deze criteria stellen wij de volgende indeling voor:

- 1. Samenleving**
- 2. Leefomgeving**
- 3. Bestuur & organisatie**

Bij instemming zal bovenstaande programma-indeling, en de onderliggende beleids-/taakvelden, worden gehanteerd voor de programmabegroting 2023-2026 en verder. De wettelijke verplichte paragrafen, waaronder bedrijfsvoering, blijven uiteraard onderdeel uitmaken van de programmabegroting.